

Rapport **Commissie** **belijdende kerk (CBK)**

Samen geloven, samen belijden (vervolg)

voor de Synode Best 2026

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1 Opdracht van de Synode van Deventer	3
2 Voortgangsrapportage	3
2.1 Achtergrond – waar komt de commissie vandaan?	3
2.2 Hoe kijken we naar belijden in een veranderende wereld?	4
2.3 Hoe staat het met het belijden?	5
2.4 Aanbevelingen voor het verlevendigen van het belijden	9
2.5 Uitvoering: samen met de kerken	10
3 Voorstel voor een nieuwe opdracht	11
4 Begroting periode 2027-2029	11
Bijlagen	13
Bijlage 1: Opdracht Synode van Deventer	13
Bijlage 2: Band aan de belijdenis in de kerkorde	14
Bijlage 3: Onze Wereld is van God	28
Bijlage 4: Vaststellen standaardversie belijdenisteksten	30
Bijlage 5: Proceshandreiking	32
Bijlage 6: Overzicht gesprekspartners	36
Bijlage 7: Voorgestelde besluiten	37

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Nederlandse Gereformeerde Kerken. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met de commissie ondersteuning synode via: cos@ngk.nl.

Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Inleiding

Een kerk die dichtbij Christus blijft, is een belijdende kerk. In ons belijden geven we antwoord aan God en zeggen we wie Hij voor ons is. Dat steeds meer samen doen is ons verlangen. De commissie belijdende kerk is ingesteld om het belijden te versterken en te verlevendigen. Het belijden gaat over wat je samen afleidt uit de Bijbel, wat je deelt met anderen, wat je hebt ontvangen van God om door te geven, naar de volgende generatie en in de wereld. Ons belijden geeft woorden aan ons gezamenlijke geloof. Dat beleden geloof leven we in allerlei praktijken (zingen, dienen, gesprekken) en we hebben ons belijden vastgelegd in een aantal (belijdenis)teksten. Voor die praktijken doet de commissie aanbevelingen. Met zijn adviezen wil de commissie de kerk ondersteunen en stimuleren om een levende belijdende kerk te zijn op weg naar haar doel in Christus in een tijd dat het belijden onder druk staat.

1 Opdracht van de Synode van Deventer

De opdracht die de commissie van de Synode Deventer 2023 gekregen heeft is verder na te denken over de inhoud en het functioneren van het belijden in al zijn functies: loven, verbinden, oriënteren, onderwijzen, getuigen en beschermen. De commissie heeft daarmee een breed aandachtsgebied: van kerkorde tot catechese, van belijdenisteksten tot liturgie. Daarnaast kreeg de commissie de opdracht om aanbevelingen te formuleren voor het verlevendigen van het belijden in de praktijk van ons leven als kerken en kerkleden, zodat er meer tijd en aandacht is voor de inhoud van het geloof in vormen die passen bij deze tijd en cultuur.

Om tot aanbevelingen te kunnen komen heeft de commissie na deze synode de volgende deeltaken geformuleerd:

- Het voltooien van de analyse over hoe het staat met het belijden in onze kerken (via expertmeetings);
- Het formuleren van een advies over de binding aan de belijdenis;
- Het geven van aanbevelingen voor en opstarten van het verlevendigen van het belijden.

Dit rapport beschrijft waar we vandaan komen (vorige opdracht), bevat onze afgeronde analyse over hoe het gaat met het belijden, formuleert aanbevelingen voor verlevendigen en binding en verkent hoe die uitgevoerd kunnen worden. Voor een aantal voorstellen is een uitgebreidere onderbouwing en uitwerking in de bijlagen te vinden.

2 Voortgangsrapportage

2.1 Achtergrond – waar komt de commissie vandaan?

De commissie belijdende kerk is een studiegcommissie die in 2022 is ingesteld op voorstel van de regiegroep na de hereniging van NGK en GKv. In het vorige rapport constateerde de commissie: door allerlei ontwikkelingen in de samenleving en in de kerk staat ons belijden onder druk terwijl er tegelijk een grote honger is naar geloofskennis. In de praktijk besteden we minder tijd aan vormen van gezamenlijk belijden en verliezen we kennis over de inhoud van het belijden. Dit terwijl juist het gezamenlijk belijden ons helpt om bij Christus te blijven. Tegelijk zien we nieuwe praktijken van belijden individueel of in losse verbanden en op nieuwe manieren, waarbij teksten steeds korter worden: we vinden nieuwe taal en nieuwe vormen voor ons geloof in Christus. Onze conclusie was: het is nodig om het gezamenlijk belijden te verlevendigen. Dat kan door meer werk te maken van het samen belijden

(praktijken), de zeggingskracht van het belijden te versterken (inhoud), en na te denken over onze gezamenlijke verbinding aan ons belijden (binding). De Synode Deventer 2023 heeft de commissie uitgedaagd te onderbouwen hoe het ervoor staat met het belijden en concrete aanbevelingen te geven over verlevendigen en binding en daarbij ook al aan de slag te gaan.

De commissie heeft haar taak uitgevoerd door bijeen te komen (ongeveer zeven keer per jaar) en twee expertmeetings te organiseren en gesprekken te voeren met de commissie kerkelijke adviezen (CKA), Theologische Universiteit Utrecht (TUU), Kerkpunt en Kerk 2030. In de expertmeetings heeft de commissie experts (zie bijlage 6) gevraagd mee te denken over de stand van zaken per functie en heeft de commissie adviezen gekregen voor mogelijke interventies. De commissieleden zijn in de praktijk ook al aan de slag gegaan, door lezingen, het schrijven van een gemeenteschets, een uitgave van de belijdenissen en het opnemen van een podcast, te vinden via de website van de commissie. De commissie heeft namens het kerkverband een bijdrage geleverd aan de activiteiten in het kader van het Nicea jaar. Zo hebben we meegewerkt aan congressen en publicaties en mede vormgegeven aan de viering van Nicea 1700 jaar.

Dit rapport markeert het einde van het doordenken van het belijden als gezamenlijke activiteit van onze commissie. We doen aanbevelingen voor een proces van verlevendigen met als belangrijkste onderdeel het introduceren van een eigentijds getuigenis, en formuleren concrete aanpassingen voor de kerkorde voor het verstevigen van de binding aan het belijden. Ons voorstel is dat een nieuwe commissie zich richt op het uitvoeren van de aanpak voor het verlevendigen van het belijden.

2.2 Hoe kijken we naar belijden in een veranderende wereld?

We zijn een belijdende kerk in een veranderende wereld. In al die veranderingen mogen we er allereerst op vertrouwen dat we kerk van Christus zijn: Hij is de bron en het fundament van onze gemeenschap. We kregen als christenen de Heilige Geest. We mogen horen over de grote daden van God, dat bemoedigt ons. We loven Hem erom en willen ze doorgeven aan volgende generaties en aan de wereld om ons heen. Wanneer we in de kerk willen vasthouden aan de leer van de Bijbel, gaat het om deze inhoud van het geloof in onze God. Daarin hebben wij als gelovigen een opdracht gekregen. Zo werkt God de eeuwen door aan zijn koninkrijk.

We leven in een wereld die kwetsbaar is (ecologisch, economisch, sociaal, geopolitiek, technologisch). Onze tijd wordt gekleurd door crises, versnelling, onzekerheid en polarisatie. Belichaming, beleving en gevoel zijn belangrijker geworden. Mensen worstelen met zinloosheid en met mentale problemen. We zien jongeren (maar ook ouderen) zoeken naar echtheid, betekenis en gemeenschap. Kerken zijn een minderheid geworden, soms onbegrepen en vergeten, soms ook een warme gemeenschap voor nieuwe gelovigen. Deze ontwikkelingen zijn een gegeven; ze stellen ons voor de vraag met welke praktijken we kunnen aansluiten bij en reageren op de samenleving waar we deel van uitmaken. In deze wereld zijn we geroepen het evangelie van Christus te belijden.

Wat zichtbaar is in de wereld, wordt ook zichtbaar in de kerk. Een deel van die ontwikkelingen raakt de kerk als belijdende gemeenschap. We hebben moeite met regels en dogma's. Een kerkverband, institutionele regels, of binding aan een belijdenis staan niet bovenaan prioriteitenlijstjes. We richten ons minder op kennis en meer op ervaring. Er is vaak weinig kennis meer van belijdenissen, en gemeenteleden vinden het soms lastig zich aan oude teksten te verbinden. Tegelijk zien we een verlangen naar meer geestelijk leven en diepgang. De aandacht verschuift naar vormen van christelijk geloof die uitkomen in leven en in doen, en hier en nu als praktisch relevant worden gezien. We merken ook dat mensen op zoek zijn naar zin en betekenis, en voor ons onverwacht tot geloof komen. Dat plaatst ons voor

nieuwe uitdagingen: hoe belijden we vandaag met de kerk van alle eeuwen wie de drie-enige God voor ons is? Waar staan we samen voor?

In ons vorige rapport hebben we bij deze ontwikkelingen uitgebreid stilgestaan en hebben we onderscheid gemaakt tussen zes functies van het belijden. Wanneer we belijden, doen we dat in verschillende vormen en praktijken met verschillende functies. Door te belijden:

1. Loven we God en geven we uiting aan ons geloof. Belijden is onze reactie op zijn boodschap en oproep aan ons.
2. Verbinden we ons als kerkleden met de gemeenschap van gelovigen. Vanuit het evangelie van Christus maken we deel uit van de wereldkerk, de gereformeerde kerken, de gemeenten in ons kerkverband en met onze medegemeenteleden.
3. Bieden we oriëntatie in het geloofsleven. Belijden helpt om de weg te vinden in het leven met de drie-enige God in deze tijd.
4. Geven we het geloof door aan volgende generaties. Expliciet krijgt het doorgeven vorm in prediking, onderwijs, catechese en andere vormen van jeugdwerk.
5. Getuigen we van ons geloof. Zo vertellen we aan de mensen om ons heen wie Jezus Christus voor ons is en leggen we in de wereld verantwoording af van onze hoop.
6. Beschermen we elkaar in de gemeente tegen dwaalleer en leugen. We helpen elkaar om te onderscheiden waarop het aankomt, om zo te verbinden in liefde en waarheid en dwaling en leugen tegen te spreken en te weerleggen.

2.3 Hoe staat het met het belijden?

De vorige synode heeft met de commissie nagedacht over de functies van het belijden. Een eerste waardering liet zien: op sommige aspecten van het belijden zien we vooruitgang, op andere punten zien we achteruitgang. Met experts hebben we uitgebreider nagedacht over de stand van zaken op de verschillende functies. Hoe staat het ervoor? En zien we positieve ontwikkelingen of zorgelijke ontwikkelingen? De volgende tabel biedt een snel overzicht van de opbrengst van onze expertmeetings en de waarnemingen en analyses van de commissie.

Functie	Positieve ontwikkeling	Zorgelijke ontwikkeling
Loven/geloven	Er is veel nieuwe muziek om te gebruiken en er ontstaan allerlei initiatieven om eigentijdse vormen te vinden voor loven en geloven. Rituelen worden steeds meer gewaardeerd.	Belijdenissen (en schuldbelijdenis, vergeving en verzoening) hebben steeds minder een plek in de liturgie. De afstand tussen lied en belijden wordt groter. Liederen zijn meer gericht op aanbidding en vanuit de gelovige, en minder op het verkondigen van Gods grote daden. Liturgische keuzes zijn minder goed doordacht.
Oriënteren	Online is een wereld aan informatie en contactmogelijkheden te vinden. Jongeren hebben een grote behoefte aan richting op eigentijdse thema's.	Volwassenen worstelen met de rechtlijnigheid uit ons verleden, de jongere generatie is juist op zoek naar kaders. Jongeren krijgen vanuit het gezamenlijk belijden te weinig antwoord op de voor hen dringende vragen. Voorgangers worstelen met

		de gevraagde duidelijkheid in de veelheid van opinies binnen de kerk.
Doorgeven/ overdragen	Er is veel nieuw materiaal dat gebruikt kan worden. We weten wat werkt: relaties opbouwen als basis voor vorming, overdracht voordat kinderen 12 jaar zijn en vanaf hun 16 ^{de} .	In de zoektocht naar geschikte vormen, is veel ingezet op leuke ervaringen en minder op inhoudelijke vorming. Ook de vorming thuis krijgt minder tijd en aandacht. Het is moeilijk om jeugdleiders te vinden, vast te houden en voldoende tijd en ruimte te geven voor relatieopbouw.
Getuigen	Geloof is een steeds normaler onderwerp in het dagelijks taalgebruik, ook bij rolmodellen in bijvoorbeeld de sport. Mensen zijn op zoek naar zingeving en zijn daar open over.	Teksten en praktijk die we gebruiken sluiten niet altijd goed aan of we zien minder goed waar we ze kunnen gebruiken.
Verbinden	Er is behoefte aan verdieping in de onderlinge gesprekken binnen gemeenten. Kerkmuren worden steeds lager.	We laten makkelijk meerdere perspectieven naast elkaar staan zonder nader gesprek en waarden eenheid minder. Onrust in kerken leidt tot vertrekkers en soms afsplitsingen.
Beschermen	Er wordt nagedacht over de binding aan de belijdenis en er is een nieuw verbindingsformulier gekomen.	Er is weinig aandacht voor bescherming, doordat grenzen vervagen. Het gesprek over grenzen is niet populair. Belijden is geen expliciet thema bij de toelating van predikanten. Behalve dat kerkgrenzen vervagen zien we ook verharding (polarisatie).

Als commissie gebruiken we deze waarnemingen om te beoordelen of en welke interventies om het belijden te verlevendigen of de binding te versterken passend zijn.

Een duidelijk positieve ontwikkeling is dat er in onze tijd een grote behoefte is aan zingeving. Mensen zijn zoekend en er is een veelheid aan materialen voorhanden, online en offline. Er is steeds meer dat we kunnen gebruiken om te loven en het geloof door te geven. Het is nu meer gebruikelijk dan vroeger om open te zijn over je geloof in je spreken. Dat is een positieve ontwikkeling waar we dankbaar voor zijn: dit willen we actief stimuleren.

Die overvloed aan bronnen en middelen brengt ook uitdagingen met zich mee. Er is een behoefte aan diepgang en onderling gesprek. Maar de veelheid aan opvattingen (pluralisme), de diversiteit aan eigen individuele zoektochten (individualisering), en de spanningen tussen mensen die het niet met elkaar eens zijn (polarisatie) maken dat we dat gesprek toch niet makkelijk aangaan. We nemen waar dat er ongemak is om inhoudelijke gesprekken te voeren. We hebben de neiging om geen duidelijkheid te bieden over eigentijdse vragen of heldere grenzen, waar een nieuwe generatie deze duidelijkheid wel verlangt. We weten dat voor overdracht bestendige relaties belangrijk zijn, maar we missen de tijd, toewijding en diepgang in het vormgeven daarvan in de praktijk. Ook in het verbinden en beschermen lopen we door het vermijden van de lastige gesprekken risico's: raken we kwijt waar we voor staan?

Als we dit vertalen naar een oordeel per functie, dan vinden we rond de functies loven, doorgeven en getuigen zowel positieve als zorgelijke ontwikkelingen. De positieve ontwikkelingen helpen bij het verlevendigen van het belijden, maar alleen als we ook aandacht hebben voor de zorgpunten. Interventies bij deze functies kunnen zich richten op het stimuleren van de positieve ontwikkelingen. Rond de functies oriënteren, verbinden en beschermen zien we vooral veel zorgelijke ontwikkelingen. We denken dat daar interventies nodig zijn om te voorkomen dat het belijden verzwakt.

Hieronder verkennen we de richting voor deze interventies.

- De kerk/de geloofsgemeenschap is de plek die je richting biedt (**oriënteren**) om vandaag te leven met de drie-enige God, op weg naar zijn komende rijk. Dat vraagt om een nieuw besef dat inhoudelijke doordenking van het evangelie voor vandaag nodig is. Vanuit zo'n frisse inhoudelijke doordenking kan vervolgens richting geboden worden in het zoeken naar een betekenisvol leven met God en in het omgaan met levensvragen en met de vragen van deze tijd (klimaat, gender, technologie). We denken dat het nodig is dat de gidsfunctie van de kerk versterkt wordt, om oriëntatie te bieden op de nieuwe thema's en op de actuele betekenis van het eeuwenoude christelijke grote verhaal. Daarvoor is een goede verbinding nodig tussen kerken, de TUU, en andere plaatsen waar bezinning plaatsvindt (Kerk2030, Kerkpunt). Dit vraagt van onze belijdende teksten, van onze voorgangers en van gemeenteleden in het onderling gesprek een gerichtheid op een inhoudelijke verwoording van het geloof die vandaag oriëntatie biedt. Uit ons onderzoek weten we dat de belijdende teksten hiervoor in de praktijk niet meer gebruikt worden, ook al bieden ze ook op thema's van deze tijd inzichten. Het kost kennelijk moeite om onze belijdende teksten op een aansprekende en actuele manier te verbinden met de grote levensvragen. Op een aantal thema's van nu bieden de teksten die we hebben weinig richting. Het is volgens ons nodig dat er materiaal komt dat hierbij ondersteunt en dat voorgangers zich bewust blijven van hun rol hierin. Zo activeren we gemeenteleden om zich te oriënteren op belangrijke vragen vanuit de belijdenis.
- Het is nodig om de ballast van ons verleden onder ogen te zien: grote stelligheid, focus op waarheid, conflicten, en de reactie daarop. Regels, geloofsleer en dogma's roepen verdeelde reacties op als gevolg van die historische erfenis. We zijn **bescherming** door ons belijden minder belangrijk gaan vinden, en de manier waarop dat voorheen ging sluit vandaag niet goed meer aan. Dit komt niet altijd ten goede aan het gesprek binnen kerkelijke vergaderingen over ons belijden en ons gedeelde geloof in de drie-enige God. We zien daarom soms een terugvallen in grote stelligheid, maar soms ook een neiging tot het gladstrijken van alle verschillen, ook daar waar ze de kern van ons belijden raken. We herkennen ook in de NGK het probleem van de 'lost art of church discussions' (Anne Zaki).¹ We denken dat het belangrijk is om nieuwe werkwijzen/praktijken te ontwikkelen, zodat we met elkaar weer het geloofsgesprek voeren over waar we als kerk voor staan en wat we van onze voorgangers verwachten. We stellen voor dat er materialen worden ontwikkeld die gemeenteleden en voorgangers en ambtsdragers hierbij ondersteunen. Dit helpt bij verbinding en biedt een basis voor samen getuigen.
- Het vandaag voortzetten van de gereformeerde traditie vraagt erom dat we dingen doen die soms tegengesteld lijken. De functie van het **oriënteren** vraagt om creatieve hernieuwde inhoudelijke doordenking, en tegelijk om het bewaren van wat we ontvangen in onze eigen traditie. De functie van het **beschermen** vraagt erom dat de gemeente een veilige plaats is waar niet iedereen zomaar wat roept, en tegelijk dat er ruimte is om te ademen, te denken, nieuwe uitdagingen aan te gaan. 'Anchored to the Rock, geared to the times' (verankerd in de Rots, aangepast aan de tijd). Alleen als het lukt om aan beide functies recht te doen, kunnen we onze binding aan de belijdenis versterken.

¹ Zie <https://www.christiandaily.com/news/lausanne-4-time-we-restored-the-lost-art-of-church-discussions>. Vertaald: de verloren kunst van kerkelijke discussies.

Daarom stellen wij voor een commissie van advies in te stellen die hulp biedt bij het bespreken en behandelen van verschillen van inzicht rond het gereformeerd belijden (zie hiervoor **Bijlage 2: Band aan de belijdenis in de kerkorde**).

- Voor het **doorgeven en onderwijzen** is veel materiaal en er liggen kansen nu jongeren steeds meer op zoek zijn naar zingeving. Digitale zichtbaarheid en vindbaarheid, bestendige relaties (tussen generaties), groepsvorming en eigentijdse vormen zijn van groot belang voor zoekende jongeren. Het is belangrijk dat gemeenten daarin gestimuleerd worden. Als het gaat om investeren in de praktijk van het doorgeven, is er aandacht nodig voor de inhoud van het onderwijs en hen die het onderwijs verzorgen. Het is belangrijk dat die inhoud van het onderwijs in overeenstemming is met wat we belijden. Iets als een kijkwijzer of routekaart kan gemeenteleden en ouders helpen bij het selecteren van methoden die aansluiten op ons belijden. Als het gaat om hen die onderwijs geven, zien we dat er veel inzet is van gemeenteleden in kinderwerk en jeugdwerk, maar deze gemeenteleden zijn vaak niet theologisch geschoold. We constateren dat predikanten een steeds kleinere rol hebben in het onderwijs, en dat catechese door wisselende vrijwilligers wordt ingevuld. In het kader van de gidsfunctie en voor de inhoudelijke rijkdom van het onderwijs is een grotere rol van theologisch geschoolde catecheten van belang. Ons voorstel is om een kijkwijzer of routekaart voor materiaal te ontwikkelen die kan helpen bij het versterken van het doorgeven, naast een grotere rol voor predikanten in het onderwijs.
- Rond **loven** zijn veel positieve ontwikkelingen (ruimere liedkeus, toenemend belang van muziek voor gelovigen), maar ook zorgpunten: hoe voorkomen we eenzijdigheid in liturgie, lied en gebed (focus op loven meer dan verkondigen, focus op zingbaar in plaats van passend)? Hierbij stellen we voor om te investeren in het liturgisch bewustzijn van predikanten en zangleiders (ruimte maken voor belijden en nieuwe rituelen, liturgische teksten). Dat vraagt om een eerlijk gesprek over verschillende liturgische perspectieven: vanuit de gereformeerde liturgie, vanuit de oecumenische liturgische traditie, en vanuit de evangelische traditie van aanbiddingsmuziek. Het is van belang dat wie de verantwoordelijkheid draagt voor het vormgeven van de liturgie ook op die perspectieven deskundig is (veelal de voorganger).

In onze reflecties bij de verschillende functies vragen we steeds weer aandacht voor de geloofsinhoud. We zien – mogelijk uit reactie op dogmatische stelligheid in het verleden – dat de aandacht voor de geloofsinhoud is afgenomen. Doordenking van de inhoud van het geloof is belangrijk in een samenleving die steeds minder christelijk is – en dus ook aandacht voor de verwoordingen die we gebruiken in belijden, liederen, onderwijs en verkondiging. Goed gekozen taal en vorm brengt ons in verbinding met het geheim van het geloof: eenheid met Christus door de Heilige Geest. Verkeerde verwoordingen zetten die verbinding onder druk. Nadenken over de geloofsleer is nodig om te onderscheiden tussen aan de ene kant verwoordingen van de geloofsinhoud waardoor ons leven met God vitaal blijft en ons bestaan nieuw wordt gemaakt, en aan de andere kant verwoordingen die toxisch zijn en deze verbinding destabiliseren. Daarom benadrukken we het belang van deze doordenking van de geloofsinhoud, voor alle verschillende functies van het belijden.

2.4 Aanbevelingen voor het verlevendigen van het belijden

Hiervoor hebben we geconcludeerd dat het nodig is om het belijden te verlevendigen en stevig te verankeren en daarvoor hebben we een aantal oplossingsrichtingen benoemd. In deze paragraaf formuleren we op basis daarvan een aantal aanbevelingen die helpen bij het verlevendigen en verankeren.

- 1) Het aanbieden van Onze Wereld is van God (OWG) als tekst om te gebruiken bij het ontwikkelen van materialen voor **loven, doorgeven, oriënteren, getuigen en verbinden**. Op de vorige synode hebben we nagedacht over de keuze voor een bestaande oude of recente tekst, of een nieuwe tekst en argumenten om voor één van deze varianten te kiezen. Uit de vergadering kwam geen duidelijke keus en het leverde de volgende inzichten op:
 - a. Het hertalen van een oude tekst is niet gewenst, teksten horen in hun tijd en de bestaande teksten worden gewaardeerd.
 - b. Een eigen nieuwe tekst wordt gewaardeerd als nieuw identiteitsdocument, maar heeft als nadeel dat het niet verbindt met andere kerken.
 - c. Een bestaande tekst heeft als voordeel dat het al doordacht is, maar als nadeel dat het niet eigen is.

Bij alle varianten kwam naar voren dat het proces een kans biedt (inspiratie en verbinding) en een risico (discussie). Het is onze overtuiging dat een belijdende tekst niet een doel in zichzelf is, maar dat een tekst moet dienen om mensen te ondersteunen in het levend belijden – het gaat om het gebruik en materiaal op basis van de tekst. OWG is een elders getoetste tekst die in eigentijdse taal woorden geeft aan het geloof en daarbij ook een aantal thema's van onze tijd benoemt. Het is niet de bedoeling dat OWG andere teksten vervangt of eenzelfde status krijgt als de andere belijdenisgeschriften. In **Bijlage 3: Onze Wereld is van God** staat een vertaling van deze tekst met een toelichting erbij. Onze aanbeveling is om deze belijdende tekst aan de kerken aanbieden en dat proces ondersteunen door:

- a. Het ontwikkelen van een gemeenteproject;
 - b. Het maken van gespreksmateriaal;
 - c. Liturgische aanwijzingen voor gebruik.

We denken dat dit proces, zeker als de kerken en daarvoor aangezochte organisaties dit materiaal gebruiken en stimuleren, een grote bijdrage kan leveren aan het levend belijden.
2. Het introduceren van een commissie van advies voor gereformeerd belijden. Hiermee verstevigen we de binding aan de belijdenis (de zesde functie van het belijden: beschermen) op een eigentijdse manier en doen we recht aan de spanning tussen ruimte voor gesprek en heldere grenzen. Levend belijden houdt in dat over interpretaties en opvattingen gesproken moet kunnen worden. De commissie kan hulp bieden bij en in het voeren van gesprekken die het belijden van de kerk raken. Mochten er geschillen zijn over ons belijden, dan kan de commissie een belangrijke functie vervullen in het **beschermen**. Zie **Bijlage 2: Band aan de belijdenis in de kerkorde** voor onze uitgebreide analyse en uitwerking daarvan.
3. Het vergroten van de kennis over, waardering voor en het gebruik van onze bestaande belijdenisteksten met bijzondere aandacht voor de belijdenis van Nicea. Vanuit de vorige synode is als belangrijke eis gekomen dat een tekst kort is – Nicea voldoet daaraan en is de meest breed gedragen tekst onder christenen. Als verbindende tekst verdient Nicea meer aandacht en gebruik in onze kerken. Bij dit punt denken we verder aan activiteiten als:
 - a. Het uitgeven van de belijdenisteksten met een toelichting daarbij;
 - b. Het maken van gemeenteschetsen en gespreksmateriaal over eigentijdse thema's en wat de belijdenissen erover zeggen voor kerkenraden en gemeenteleden (bevorderen geloofsgesprekken);
 - c. Het toevoegen van minder verbale vormen, zoals kunst, muziek etc;

- d. Publicaties in kranten/tijdschriften.
Door de bestaande belijdenisteksten anders te ontsluiten dragen ze bij aan het **oriënteren, doorgeven en verbinden**.
4. Het vaststellen van een versie van de huidige belijdenisgeschriften. Ons onderzoek leverde op dat er geen eenduidig vastgestelde vertaling voor gebruik is, terwijl de voormalige NGK en GKv hierin verschillende keuzes hebben gemaakt. Het is goed om nu een keuze te maken voor het nieuwe kerkverband. **Bijlage 4: Vaststellen standaardversie belijdenisteksten** bevat hiervoor een voorstel.
 5. Het verstevigen van de rol van predikanten als beschermers van ons belijden. Dat kan door twee interventies, die uitgebreider worden toegelicht in **Bijlage 2: Band aan de belijdenis in de kerkorde**
 - a. In het toelatingsonderzoek weer aandacht te vragen voor het belijden;
 - b. Bij binnenkomst van een predikant in de regio een gesprek voeren over de omgang met het belijden in de regio.

Beide interventies dragen bij aan de structurele aandacht voor het belijden en daarmee aan zowel **beschermen** als **verbinden**. Het aandacht vragen voor de beschermende rol van predikanten zien we als verantwoordelijkheid van de TUU en predikantenvereniging.
 6. Het versterken van het liturgisch bewustzijn van predikanten en zang(bege)leiders. We denken daarbij in het bijzonder aan de doorwerking en vormgeving van ons gezamenlijk belijden in de erediensten: **loven** is antwoord geven – dat is meer dan zingen en zeker meer dan eenzijdig zingen. Daarin hebben predikanten een verantwoordelijkheid, door het te laten doen of door erop toe te zien. Naast het werk dat door Kerkpunt en TUU al wordt gedaan, kan gedacht worden aan het ontwikkelen van rituelen en de inzet van formulieren en liturgische aanwijzingen.
 7. Predikanten zijn belangrijke behartigers van het kerkelijk **onderwijs**, door het te doen of door erbij te begeleiden en erop toe te zien. Het is daarom belangrijk hun rol daarin in de kerkorde te expliciteren, zie daarvoor het voorstel in bijlage 2. Daarnaast denken we dat het belangrijk is te investeren in het opleiden en begeleiden van de catecheten/jeugdleiders in gemeenten waarbij aandacht is voor bestendige relatieopbouw en groepsvorming en ruimte voor inhoudelijke overdracht. Ons voorstel is om een routekaart of kijkwijzer voor methoden voor gebruik in gemeenten te ontwikkelen.
 8. De functie van het **beschermen** is gediend bij een precieze en heldere verwijzing naar de inhoud van ons belijden in de kerkorde en vraagt ook om inbedding in de gemeente. Wij stellen voor de band aan het belijden in de kerkorde in artikel A2 en in hoofdstuk C te verankeren (zie ook de toelichting in bijlage 2).

2.5 Uitvoering: samen met de kerken

Dit rapport is een eindpunt en tegelijk een startpunt. Met dit rapport hebben we onze studie naar het belijden afgerond, maar het proces om het belijden te verlevendigen is nog in de startfase. Verlevendigen is iets dat plaatsvindt in de gemeenten en bij de gelovigen zelf. Het is een proces van groei en ontwikkeling. Daarom is het belangrijk dat dit proces gedragen wordt door partijen die een rol spelen bij het begeleiden van gemeenten in hun ontwikkeling en partijen die langjarig zullen bestaan. We denken dat een nieuwe commissie dit proces kan opstarten, en dat het samen met de kerken en alle organen die de kerken ondersteunen uitgevoerd moet worden.

In ons rapport bieden we een richting en adviseren we over het aanbieden van OWG als drager voor het proces van verlevendigen. In een proces dat je samen doorloopt, wil je de deelnemers ook zelf een bijdrage laten hebben in het verder ontwikkelen van producten en praktijken. Fase 1 in het proces (afbakenen en richten) is afgerond met een eerste inventarisatie van partners die een rol kunnen spelen in

het mede dragen van het proces. Een nieuwe commissie kan aan de slag met fase 2: uitvoeren en produceren. De komende jaren kan een nieuwe commissie met partners en gemeenten aan de slag om praktijken en producten te ontwikkelen en uit te proberen. Voor de ontwikkeling van materialen hebben we al een aantal kaders geformuleerd waarmee de nieuwe commissie aan de slag kan. Daarna komt fase 3: begeleiden en rapporteren. Als er voldoende materiaal is, is het zaak om begeleiding te bieden en in de gaten te houden of we daarmee bereiken wat we beogen: verlevendiging van het belijden. Het gaat immers om het proces, dat mensen actief bezig zijn met de verschillende functies van belijden. We denken dat in fase 2 nog een landelijke commissie nodig is, in fase 3 kan het in de reguliere taken van één van de kerkelijke adviesorganisaties landen. In ons onderzoek hebben we veel tips gekregen voor het ondersteunen van een dergelijk proces.

Die inzichten hebben we vastgelegd in **Bijlage 5: Proceshandreiking** over het proces, waarmee een nieuwe commissie aan de slag kan gaan.

3 Voorstel voor een nieuwe opdracht

Met dit rapport is het werk van de commissie belijdende kerk afgerond. De taak die nog wacht is het verder begeleiden van het proces van verlevendigen. Het zal daarbij in de komende jaren vooral gaan om het ontwikkelen van materiaal en vooral het begeleiden bij het gebruik ervan. In gesprekken met kerkelijke adviesorganisaties is duidelijk geworden dat zij daaraan graag een bijdrage willen leveren, maar dat niet zien als hoofdtak. Daarom is het voorstel om voor een periode van 3 jaar een commissie levend belijden (CLB) aan te stellen die regie neemt over het ontwikkelen en verspreiden van materialen voor het verlevendigen in lijn met de aanbevelingen uit dit rapport. Het is daarbij raadzaam om de commissie samen te stellen met mensen die gaven hebben gekregen voor communicatie, vormgeving en begeleiding, naast theologische expertise. Daarnaast is het goed om enige personele overlap te hebben met de huidige commissie belijdende kerk.

4 Begroting periode 2027-2029

Voor de komende periode krijgt het werk van de commissie een andere invulling. Nu het de bedoeling is om daadwerkelijk aan de slag te gaan en materialen te gaan ontwikkelen en gemeenten te stimuleren dat te gebruiken, is er een ander uitgavenpatroon dan alleen vergaderkosten. Een concrete begroting is moeilijk op te stellen, nu de materialen deels samen ontwikkeld kunnen worden en nog niet duidelijk is welke materialen er uiteindelijk ontwikkeld worden. Het is denkbaar dat een deel van de materialen medegefinancierd worden door uitgevers, geproduceerd kunnen worden door de ondersteuning binnen het kerkverband of dat voor vormen van ondersteuning een vergoeding gevraagd kan worden. Het is daarom aan de synode om hierin richting te bieden, waarbij de commissie een bandbreedte voorstelt van voor de komende drie jaar van €35.000- €75.000 op basis van de kostenposten zoals hieronder opgesomd.

Hieronder een inschatting van de verwachte kosten van het ontwikkelen van materialen en de inzet van de commissie in het ondersteunen van gemeenten bij het gebruik ervan:

- Vergaderkosten – ongeveer €2000,- per jaar (uitgaand van beperkt fysiek overleg)
- Reiskosten voor het ondersteunen van gemeenten: €1500 per jaar
- Het verzorgen van een gedrukte uitgave van OWG: €10.000 – €15.000
- Het vormgeven van de materialen: €500 - €1000 per product
- Het opnemen van een podcast of clip: €1500 - €3000 per product

- Het maken van een animatie: €12.000 - €15.000 per animatie
- Het laten componeren van liederen: €500 - €3000 per product
- Het verzorgen van illustraties: €50-€250 per product

Bijlagen

Bijlage 1: Opdracht Synode van Deventer

Materiaal:

[rapport van de commissie belijdende kerk](#) met [inhoudelijke bijlage](#) dd. 31 augustus 2023.

De Synode van de Nederlandse Gereformeerde Kerken Deventer 2023, besluit:

Besluit 1:

de commissie belijdende kerk onder dankzegging voor de uitgevoerde werkzaamheden decharge te verlenen voor het gevoerde beleid.

Besluit 2:

de commissie op te dragen, met inachtneming van de opbrengst van de gedachtewisseling op de synode van 2023, toe te werken naar concrete aanbevelingen aan de synode van 2026 over:

- a. de inhoud en het functioneren van ons belijden in al zijn functies: loven, verbinden, oriënteren, onderwijzen, getuigen en beschermen;
- b. het verlevendigen van het belijden in de praktijk van ons leven als kerken en kerkleden, zodat er meer tijd en aandacht is voor de inhoud van het geloof in vormen die passen bij deze tijd en cultuur.

Gronden:

1. Het rapport van de commissie met de inhoudelijke bijlage biedt een vertrouwenwekkend uitgangspunt voor het vervolg van haar werk, daarom kan de commissie doorgaan op de ingeslagen weg.
2. Het onderzoek naar het waarderen van het functioneren van het belijden in al zijn functies is nog niet afgerond en wordt voortgezet.

Besluit 3:

CBK voor de komende periode van drie jaar (2024 – 2026) voor reis-, conferentie-, materiaal- en vergaderkosten een budget te verlenen van € 7.500.

Bijlage 2: Band aan de belijdenis in de kerkorde

Kort gezegd komt de opdracht van onze commissie erop neer dat we moeten nagaan op welke wijze het belijdend karakter van onze kerken verlevendigd en versterkt kan worden. Deze bijlage richt zich op de band aan de belijdenis. In het eerste hoofdstuk van deze bijlage bieden we onze bevindingen met betrekking tot de stand van zaken op dit punt in de huidige kerkorde. In het tweede hoofdstuk zijn onze concrete voorstellen ter versterking van het belijdende karakter van onze kerken te vinden. Het derde hoofdstuk bevat een korte, samenvattende toelichting op onze voorstellen.

I BINDING IN VERLEDEN EN HEDEN

De kerk leeft van de grote daden van God als Schepper, Verlosser en Vernieuwer van de wereld. Ze is er omdat Jezus Christus voor haar is gestorven, opgestaan, naar de hemel gegaan, en haar priester-koning is. Hij zond haar de heilige Geest. Gods grote daden worden ons verkondigd, bemoedigen ons, sporen ons aan en binden ons samen. Wij zingen ervan en loven onze Heer erom. We dragen ze over aan volgende generaties en getuigen ervan om ons heen. Gods grote daden bepalen hoe we in het leven en in de door Hem geschapen en geregeerde wereld staan. Het is ten diepste Christus zelf die door zijn Woord en Geest ervoor zorgt dat we Gods grote daden niet alleen gedenken en onderwijzen, maar het verhaal ervan ook bewaren en beschermen tegen alles wat dat verhaal aantast of verdraait.

Dat verhaal heeft dus een eigen inhoud en strekking. We leren God kennen als Vader, Zoon en Geest. Wat God voor ons heeft gedaan, laat zien wie Hij is, wat Hij belangrijk vindt en waar Hij naartoe werkt. Daarom is het belangrijk dat we blijven bij zijn Woord waarin we Hem leren kennen uit wat Hij zegt en doet. Wanneer we in de kerk willen vasthouden aan de leer van de Bijbel, gaat het om deze inhoud van het geloof in onze God.

De oproep om te blijven bij wat we geleerd hebben, vinden we op allerlei manieren in het Nieuwe Testament. In het Nieuwe Testament lezen we dat de apostel Paulus zijn geliefde kinderen en medewerkers Timoteüs en Titus oproept het evangelie van Gods grote daden te bewaren. Ze moeten als richtsnoer voor hun optreden de heilige woorden nemen die ze van Paulus gehoord hebben, vasthouden aan het geloof en de liefde die ze in Christus Jezus hebben, en door de heilige Geest, die in hen woont, het goede bewaren dat hun is toevertrouwd. Ze krijgen de opdracht om als voorgangers een voorbeeld voor de gelovigen te zijn in levenswijze, liefde, geloof en zuiverheid. Ze moeten het evangelie ook doorgeven: aan betrouwbare mensen die geschikt zijn om anderen te onderwijzen. Ze moeten oudsten aanstellen die zich houden aan de betrouwbare boodschap die in overeenstemming is met wat ze geleerd hebben van de apostel, zodat ze in staat zijn om anderen met heilzaam onderricht te bemoedigen en dwarsliggers terecht te wijzen. En diakenen moeten vasthouden aan het geheim van het geloof, met een zuiver geweten. Dat geheim is Christus: Hij kwam op aarde als mens, en de heilige Geest liet zien wie Hij werkelijk was. De engelen hebben Hem gezien, en alle volken hebben over Hem gehoord. In heel de wereld zijn mensen in Hem gaan geloven, en God heeft Hem de hoogste plaats in de hemel gegeven (1 Tim. 3:16 Bijbel in Gewone Taal).

In ons inhoudelijk rapport aan de synode van 2023 hebben we dit alles breder uitgewerkt. Hier herinneren we aan wat we daar schreven over wat in het Nieuwe Testament wordt aangeduid met ‘de (gezonde) leer’:

Het is belangrijk termen als 'leer', 'gezonde leer' en 'belijdenis' die in het Nieuwe Testament voorkomen niet anachronistisch op te vatten als aanduiding van onze belijdenisgeschriften. Die laatste bestonden indertijd nog niet.

Belijdende elementen die vaak als zodanig in het Nieuwe Testament worden aangewezen kennen vaak nog geen vaste, eensluidende vorm en beperken zich over het algemeen tot belijdenissen van Christus (Mat. 16:16; Hand. 8:37; Rom. 10:9,10; 1 Kor. 8:6; 12:3; 15:3-7; Fil 2:6-11; Kol. 1:15-20; 1 Tim. 2:5,6; 3:16). Paulus spreekt over zijn evangelie, over dat wat hij de gemeenten geleerd heeft en het goede dat ons is overgeleverd, maar we vinden daar nergens een expliciete omschrijving van. Het gemeenschappelijk geloof van de apostelen dat we in het Nieuw Testament aantreffen, is door de vroege kerk geformuleerd in de Twaalf artikelen en de Geloofsbelijdenis van Nicea. Deze zijn te typeren als 'explicitering van het impliciete' (J. van Bruggen).

Omdat de inhoud van het geloof ertoe doet, beloven in de gereformeerde kerken ambtsdragers aan het begin van hun dienst trouw te zijn aan de belijdenis van de kerk. Samen zijn zij er verantwoordelijk voor dat voorgangers en kerkenraden leidinggeven zoals past bij God en het goede nieuws van Jezus Christus, om zo de gemeente bij het geheim van het geloof te bewaren. Aan de verantwoordelijkheid van ambtsdragers is onder meer vormgegeven door het onderwijs over en de vragen bij de bediening van de doop, het afleggen van openbare geloofsbelijdenis, de viering van het avondmaal en de bevestiging in het ambt. Daarnaast kenden gereformeerde kerken uiteenlopende praktijken en verschillende formulieren van ondertekening van en (ver)binding aan de belijdenis van de kerk.

In de negentiende en twintigste eeuw is veel nagedacht (en gestreden) over de verbindende kracht van de belijdenisgeschriften. Bekend is hoe het bij de Afscheiding van 1834 ging om de grofmazige vraag: zijn we gebonden aan de belijdenis *omdat* die in overeenstemming is met Gods Woord of zijn we eraan gebonden *voor zover* ze dat is. In het vervolg van de geschiedenis werd bij hen die zich wilden binden aan de gereformeerde belijdenis het oog gescherpt voor de gevaren van leervrijheid aan de ene kant en leerstellige verstarring aan de andere kant. Het leidde tot formules inzake de binding als: 'onbekrompen - ondubbelzinnig', 'confessioneel - niet confessionalistisch', 'wel aan de beleden waarheid maar niet aan de concrete formulering', 'aan geest en hoofdzaak'. Geen van deze formuleringen bood echter een concreet houvast in kerkelijke procedures. De meningen bleven uiteengaan over de vraag: waar ligt de grens, wat mag wel en wat mag niet? En dat terwijl het uit een oogpunt van rechtsgelijkheid en rechtszekerheid belangrijk is dat er helderheid bestaat.

In dit rapport zoeken wij naar een concrete procedure die 1. de uiteindelijke beslissing legt bij de gezamenlijke kerken, 2. waakt voor rigorisme en onduidelijkheid, en 3. op zorgvuldige wijze het actuele belijdende klimaat in de kerken verdisconteert. Wij denken een goede oplossing gevonden te hebben in de instelling van een 'commissie van advies voor het belijden'.

De huidige kerkorde

We schetsen eerst de huidige situatie.

In 2017 besloot de gezamenlijke besluitvormende vergadering van de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt om te herenigen 'op basis van de Schrift als woord van God, in gebondenheid aan de Gereformeerde belijdenisgeschriften en ingericht volgens de beginselen van het Gereformeerde kerkrecht'. De herenigde kerken aanvaardden een nieuwe kerkorde waarin een en ander vorm kreeg.

In de voormalige Nederlands Gereformeerde Kerken kende het Akkoord van kerkelijk samenleven een artikel 17 dat luidde: De ambtsdragers zullen de drie Formulieren van Enigheid (te weten: de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus, en de Dordtse Leerregels)

ondertekenen als blijk van hun instemming met de leer van de kerk. Indien een ambtsdrager de ondertekening weigert of niet langer voor zijn rekening kan nemen, zal de uitoefening van zijn ambt worden opgeschort tot hij zich nader zal hebben verklaard ten genoegen van zijn kerkenraad. De kerkenraad zal hiervan mededeling doen en desgewenst nader rekenschap geven aan de zusterkerken, in regionale vergadering bijeen. Ook zij die door een regionale vergadering beroepbaar zijn gesteld, of het recht hebben verkregen een opbouwend woord te spreken, zullen door ondertekening van de drie Formulieren van Enigheid in die vergadering hun instemming met de leer van de kerk betuigen. De voormalige NGK kenden een eigen versie van het oude Dordtse ondertekeningsformulier. De Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) hadden in hun laatste kerkorde een artikel B7: De ambtsdragers zijn gebonden aan de leer van de Bijbel, zoals samengevat in de belijdenisgeschriften. Zij bekrachtigen dit bij de aanvaarding van hun ambt door ondertekening van het bindingsformulier. De GKv kenden sinds 2014 een nieuw ondertekeningsformulier.

De huidige kerkorde zet in met:

- A2.1 De kerken leven gehoorzaam uit het Woord van God dat op schrift is gesteld in de Bijbel.
- A2.2 Zij aanvaarden met de algemene christelijke kerk de Apostolische Geloofsbelijdenis, de geloofsbelijdenis van Nicea en de geloofsbelijdenis van Athanasius als oecumenisch belijden van het geloof in de drie-ene God.
- A2.3 Zij aanvaarden met andere kerken van de Reformatie de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels als basis voor hun eenheid, om daarop gezamenlijk voort te bouwen.

De huidige kerkorde vervolgt

- A2.4: 'De ambtsdragers houden zich in hun ambtsdienst aan de leer van de Bijbel zoals die is beschreven in de hiervoor genoemde belijdenisgeschriften. Zij beloven dit bij hun bevestiging.'

Daarnaast ondertekenen krachtens artikel A2.5 predikanten een formulier waarmee ze beloven bij de verkondiging en het kerkelijk onderwijs zich te houden aan de leer van de Bijbel. Daarbij zullen ze hun spreken steeds toetsen aan het belijden van de kerk zoals dat beschreven is in haar belijdenisgeschriften. Artikel A2.6 bepaalt dat een geschil over het belijden wordt beoordeeld vanuit de Bijbel.

Commissie van advies voor het belijden

Met het voorgaande is nog niets gezegd over de manier waarop de binding aan de leer in de praktijk gestalte krijgt als een ambtsdrager met zijn gevoelens in strijd komt met het belijden van de kerk. Wij stellen voor met het oog daarop een nieuw artikel toe te voegen:

- A2.7 De kerken kennen een landelijke commissie van advies om bij te staan in aangelegenheden van de leer en de binding daaraan.

Ter toelichting op dit voorstel brengen we het volgende naar voren.

Het Dordtse ondertekeningsformulier kende een protocol voor de situatie dat een ambtsdrager met zijn gevoelens in strijd kwam met het belijden van de kerk. Het protocol oogde helder en zorgvuldig dichtgetimmerd, maar in de praktijk leidde het toch tot discussies over de precieze betekenis en bedoeling: wat betekende de in dit formulier beschreven binding aan 'alle stukken en artikelen' van de

leer 'in alles'; wanneer is er sprake van 'gewichtige oorzaken van nadenken' die om een nadere verklaring van gevoelen vragen? Langdurige formele en procedurele discussies wierpen hun schaduw over de in zulke situaties betrokken kerken.

In de praktijk kon bovendien bij de vastgestelde afwijking van de tekst van de belijdenisgeschriften verschillend geoordeeld worden. Soms waren afwijkingen geen probleem (omdat ze inhoudelijk juist waren of omdat een afwijking niet als gevaar werd gezien of in die tijd veel breder aangehangen werd), soms werden ze veroordeeld maar leidden ze niet tot censuur, soms leidden ze tot schorsings- en afzettingswaardigheid. Niet altijd was duidelijk waarom aan verschillende situaties zulke verschillende kerkrechtelijke consequenties werden verbonden. Het doet de vraag rijzen: hoe zit het met rechtsgelijkheid en opportuniteit en proportionaliteit? Hoe voorkom je willekeur en inconsistentie? We herinnerden er in de inleiding van dit hoofdstuk aan hoe in de negentiende en twintigste eeuw gediscussieerd werd over de vraag hoever de verbindende kracht van de belijdenis reikte. Men gebruikte voor de mate van binding formuleringen als 'ondubbelzinnig en onbekrompen', 'geest en hoofdzaak', 'confessioneel – niet confessionalistisch'. Maar de vraag bleef: waar ligt precies de grens tussen het een en het ander.

Het is geen wonder dat het in de geschiedenis voor kerkenraden en classes telkens weer lastig bleek een zorgvuldig oordeel te vellen. Niet alleen beschikten ze niet altijd over de benodigde deskundigheid, ook was het moeilijk om onafhankelijk te blijven waar de ambtsdrager over wiens gevoelen geoordeeld werd, functioneerde in hun midden.

Toch zullen kerkelijke vergaderingen die daartoe geroepen worden besluiten moeten nemen in leerstellige kwesties en geschillen. Naar onze overtuiging is daar geen sluitend schriftelijk protocol voor te formuleren van achter een bureau of vergadertafel. Het zal altijd gaan om maatwerk en om verdiscontering van het actuele belijdende klimaat in de kerken. Wij pleiten daarom voor de instelling van een landelijke commissie van advies voor het belijden, die de kerken behulpzaam kan zijn in situaties waarin leerstellige bezwaren worden ingebracht tegen een ambtsdrager of kerkenraad. Deze commissie heeft geen bevoegdheid om besluiten te nemen. Die bevoegdheid ligt bij kerkenraden, regionale vergaderingen, het landelijke college van beroep en de synode. De commissie van advies voor het belijden geeft advies. Meer niet.

De commissie van advies is samengesteld uit leden die, benoemd door de synode, geacht worden het vertrouwen van de kerken te hebben en die beschikken over verschillende kwaliteiten en deskundigheden: bibliologisch, dogmatisch/symbolisch, kerkrechtelijk en juridisch. Van hen zijn tenminste twee predikant. Die laatsten kennen de praktijk van het ambt en de omgang met de gemeente van binnenuit. Van de leden van de zo samengestelde commissie mag verwacht worden dat ze beschikken over het noodzakelijke inzicht in de waarde en betekenis van de leer van de kerk en kunnen inschatten wat in de kerk van nu opportuun en proportioneel is.

Hoe stellen we ons het optreden van deze commissie in concreto voor?

Als kerkenraden worden geconfronteerd met serieuze leerstellige bezwaren tegen een ambtsdrager of tegen de kerkenraad zelf, is het voor de kerkenraden mogelijk zich te wenden tot de commissie van advies. Het advies van de commissie is bedoeld om het probleem vroegtijdig op een goede manier te helpen aanpakken en te voorkomen dat een zaak escaleert of verzandt. Verwacht mag worden dat de kerkenraad bij zijn besluitvorming het door hemzelf gevraagde advies van de commissie expliciet overweegt.

Als een kerkenraad geen advies aan de commissie vraagt maar zelf een besluit neemt op een leerstellig bezwaar en dat leidt tot een beroep op het landelijke college voor kerkelijk beroep, dient het verplicht te zijn dat de commissie een advies uitbrengt alvorens de beroepsprocedure van start gaat. Dit advies wordt gevraagd zodra de bezwaarde aan de kerkenraad meldt dat hij in beroep gaat. Het vragen en uitbrengen van het advies schort de beroepstermijn op. Wordt het beroep bij het college van beroep ingediend zonder dat de kerkenraad daarvan op de hoogte is, dan schort het college de procedure op en meldt de kerkenraad dat er een beroepschrift is ingediend. Die vraagt dan het advies van de commissie. Het zou mooi zijn als dat advies de zaak zonder beroepsprocedure zou kunnen oplossen. Als dat niet mogelijk blijkt, wordt de beroepsprocedure gestart waarbij er dan een onderbouwd en deskundig advies ligt, dat door het college van beroep wordt overwogen bij zijn beslissing.

Indien een ingediend leerstellig bezwaar naar het oordeel van de kerkenraad tot schorsing en afzetting moet leiden, zal daartoe niet besloten worden zonder advies van de landelijke commissie van advies voor het belijden. Ook hier heeft dat weer als doel om beslagen ten ijs te komen en zoveel mogelijk procedurele ruis te voorkomen. Dat komt de betrokken ambtsdrager, de kerkenraad en de gemeente ten goede. En de landelijke commissie die de kerkenraad bijstaat in de zorgvuldige kerkrechtelijke afwikkeling van schorsing en afzetting en de regionale vergadering die bij de eventuele afzetting betrokken is, beschikken op deze wijze over een deskundig leerstellig advies dat ze overwegen bij het vervullen van hun eigen kerkrechtelijke verantwoordelijkheden.

De instelling van een landelijke commissie van advies kan helpen om beginselen als confessionele trouw, rechtsgelijkheid, rechtszekerheid, opportuniteit en proportionaliteit binnen het verband van de kerken te honoreren.

Door de instelling van een commissie van advies voor het belijden beschikken de kerken over een orgaan dat hen ook van advies kan dienen bij andere zaken die het belijden van de kerken raken en/of van leerstellige aard zijn.

Als op een regionale vergadering een noodzakelijk gesprek over wat leerstellig aanvaard of geduld kan worden onmogelijk is of stopt, kan zo'n vergadering de commissie om advies vragen.

Als een synode te maken krijgt met vragen rond de inhoud van en de binding aan het belijden van de kerk of met een voorstel vanuit de kerken om de belijdenis aan te passen, kan zij de hulp van de commissie van advies inroepen.

De commissie van advies voor het belijden is geen gedachtepolitie. Ze heeft geen besluitvormende maar slechts adviserende bevoegdheid. En ze treedt niet op eigen initiatief op, ook niet op verzoek van individuele kerkleden, maar uitsluitend op verzoek van kerkelijke vergaderingen.

We stellen voor om in een nieuw artikel A2.7 op te nemen dat de kerken een landelijke commissie van advies voor het belijden kennen om hen bij te staan in aangelegenheden van de leer en de binding daaraan. Aparte verankering in de kerkorde achten wij gerechtvaardigd gezien het centrale karakter van de schriftuurlijke en confessionele identiteit van de kerken.

Opmerkingen bij de huidige kerkorde: de aanvaarde belijdenisgeschriften

Onze opdracht was om de praktijk van het belijden van de kerken te verlevendigen en dat belijden in de praktijk te verankeren. In een eerder rapport richtten we ons op de verlevendiging van de praktijk in de kerken. In het vervolg van dit deel van ons rapport gaan we na op welke punten het belijden in de kerkorde verankerd wordt en naar ons oordeel nader verankerd kan worden.

Artikel A2.1 begint met een positieve belijdenis: De kerken leven gehoorzaam uit het Woord van God dat op schrift is gesteld in de Bijbel. Mooi dat hier het Woord van God voorop gezet wordt.

Als het om onze omgang met de belijdenisgeschriften van de kerk gaat gebruikt de huidige kerkorde in artikel A2.2 en A2.3 terecht het woord 'aanvaarden'. Dat is een term die we kennen uit artikel 9 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis: 'Daarom aanvaarden wij in dezen graag de drie oecumenische geloofsbelijdenissen, namelijk de Apostolische, die van Nicea en van Athanasius'.

Het valt op dat onderscheid gemaakt wordt tussen de symbolen uit de oude christelijke kerk en de confessies uit de Reformatie. Dat is naar ons oordeel terecht. De in artikel A2.2 genoemde symbolen vatten 'het algemeen en ongetwijfeld christelijk geloof' samen. De belijdenisgeschriften uit de tijd van de Reformatie zetten 'de gereformeerde leer' uiteen.

Bij de aanvaarding van de symbolen uit de Oude kerk wordt in de huidige kerkorde toegevoegd dat wij ze aanvaarden 'als oecumenisch belijden van het geloof in de drie-ene God'. Aan de aanvaarding van de drie formulieren van eenheid wordt toegevoegd: 'als basis voor hun eenheid, om daarop gezamenlijk voort te bouwen'. Wij zijn van mening dat deze toevoegingen discussies kunnen oproepen over de vraag wat ze in concreto betekenen. Wij stellen voor ze te vervangen door de formule 'als regel van hun geloof'. Dat geeft kort, krachtig en helder aan waarom het hier gaat: de belijdenis als '*regula fidei*'/'geloofsregel' naar Romeinen 12: 3 en Titus 1:9 en 2:1. Zo is ook duidelijk waarop we als kerken publiek en in onze contacten met andere kerken aanspreekbaar zijn. We verwijzen naar het Slotwoord van de Dordtse Leerregels: de kerken dienen niet beoordeeld te worden op particuliere uitingen van kerkleden of voorgangers, maar op het belijden van de kerken zelf.

Opmerkingen bij de huidige kerkorde: de binding aan de belijdenisgeschriften

Artikel A2.4, A2.5 en A2.6 regelen de binding van de ambtsdragers aan de leer van de kerken in hun ambtsdienst. Het gaat hier om de zesde van de door ons in ons algemeen beleidsrapport genoemde functies van het belijden: bescherming.

Ambtsdragers houden zich in hun ambtsdienst aan de leer van de Bijbel, zoals die beschreven is in de door de kerken aanvaarde belijdenisgeschriften. Zij beloven dat bij hun bevestiging. Aldus artikel A2.4. Ambtsdragers geven geestelijke leiding aan de gemeente. Ze brengen het evangelie in de kerk en in de huizen, bemoedigen en weerleggen, zijn verantwoordelijk voor verkondiging en onderwijs, zien toe op leer en leven van de gemeenteleden, en helpen, leiden, bemoedigen en stimuleren met het Woord van God gemeenteleden in hun dienst aan God en de naaste. Een verantwoordelijke taak als dienaren van Christus.

Van ambtsdragers mogen we daarom verwachten dat zij overtuigde christenen zijn die het algemeen en ongetwijfeld christelijk geloof belijden. Dat hebben zij bij hun openbare geloofsbelijdenis ook verklaard en ze zijn op grond van hun optreden door de kerkenraad geschikt bevonden om de gemeente voor te gaan in geloof en in christelijk leven. In de eerste twee vragen die bij hun bevestiging worden gesteld komt daarnaast hun innerlijke motivatie voor de ambtsdienst aan bod: Geloof je dat God zelf je door zijn gemeente tot dit ambt heeft geroepen? Beloof je je ambt trouw te vervullen, de gemeente te dienen en lief te hebben en in heel je leven te laten blijken dat je ontzag hebt voor God?

Van ambtsdragers mogen we ook verwachten dat ze in hun ambtelijk werk trouw zullen zijn aan de leer van de kerk. Ze zijn door de gemeente geroepen en verrichten hun dienst tot opbouw van de gemeente. Daarom wordt van hen gevraagd om te beloven dat ze zich in hun spreken en optreden houden aan de door de gezamenlijke kerken aanvaarde leer. Dat houdt ook in dat ze op die belofte aanspreekbaar zijn en dat ze zich voegen naar het oordeel van de daartoe bevoegde kerkelijke vergaderingen wanneer die zich vanuit het Woord van God over hun gevoelens hebben uitgesproken, ook als ze daartegen beroep instellen.

Dat laatste staat nu niet met zoveel woorden in de kerkorde, maar is volgens de commissie kerkelijke adviezen wel degelijk de bedoeling van de bewuste bepaling. Wij stellen voor dit te expliciteren. In artikel 2.4 is sprake van 'de leer van de Bijbel zoals die is beschreven in de (...) belijdenisgeschriften'. Wij begrijpen dat voor deze formulering is gekozen om te voorkomen dat mensenwoorden te veel gezag krijgen en dat de trouw aan de belijdenisgeschriften wordt verzelfstandigd naast de gehoorzaamheid aan het Woord van God. Maar dat het Woord van God boven de confessie staat blijkt uit het feit dat het Woord van God bewust genoemd wordt in het eerste lid van artikel A2, en het blijkt verder uit het feit dat in artikel A2.6 wordt bepaald dat een geschil over het belijden wordt beoordeeld vanuit het Woord van God.

Het gaat in artikel A2.4 om de functie die het belijden van oudsher in de kerk heeft gehad, die van *regula fidei* (regel voor het geloof). Het kerkelijk belijden moet voorkomen dat persoonlijke opvattingen - die vaak met een beroep op een of meer bijbelteksten worden 'onderbouwd' - het gezamenlijk verstande onderwijs van de Bijbel ondergraven of uithollen. Daarom kiezen we hier voor de formulering dat ambtsdragers zich houden aan de leer van de door de kerken aanvaarde belijdenisgeschriften. In de vragen die bij de bevestiging in het ambt worden gesteld kiezen we wel voor de formulering 'de leer van de Bijbel zoals die is beschreven in de door de kerken aanvaarde belijdenisgeschriften'.

Als het gaat om de binding aan de drie belijdenisgeschriften uit de Reformatie was het Dordtse ondertekeningsformulier zeer stringent: het verbood alle uiten van bedenkingen hetzij direct of indirect, hetzij openlijk of in het particulier. De belofte die ambtsdragers bij hun bevestiging afleggen beperkt zich tot hun ambtelijk optreden. Het binden van een ambtsdrager (al helemaal als zijn dienst parttime plaatsvindt) buiten zijn ambtelijk optreden, wordt vandaag als een vorm van totalitarisme ervaren. Het beperkt ook nog eens de ruimte voor nader wetenschappelijk onderzoek en legt dat onder een enorme hypotheek.

Het Dordtse ondertekeningsformulier vroeg bovendien bij elk afwijkend particulier gevoelen een gang naar de kerkelijke vergaderingen ter toetsing, ook als dat gevoelen niet publiek uitgedragen werd. Wij ervaren dat vandaag als een aantasting van de gewetensvrijheid en als een vorm van gedachtepolitie. Naar ons oordeel is het genoeg dat men zich in zijn ambtelijk optreden houdt aan de door de kerk aanvaarde belijdenisgeschriften. Pas als uitingen of gedrag van ambtsdragers leiden tot het indienen van bezwaar bij de kerkenraad is er reden om zich te verantwoorden en zich te onderwerpen aan een kerkelijke rechtsgang.

In artikel A2.5 wordt een aparte bepaling toegevoegd voor hen die bevoegdheid ontvangen om in de kerken het Woord van God te verkondigen. Zij betuigen hun trouw aan het kerkelijk belijden door ondertekening van het verbindingsformulier.

In de kerk heeft de verkondiging van en het onderwijs in het evangelie een centrale plaats. Dat geeft voorgangers een specifieke verantwoordelijkheid. Van hen mag, meer dan van ouderlingen en diakenen, verwacht worden dat zij integraal kennis dragen van de inhoud van de gereformeerde belijdenisgeschriften. In het verbindingsformulier beloven zij daarom expliciet dat ze hun spreken steeds bewust zullen toetsen aan het belijden van de kerk zoals dat beschreven is in haar belijdenisgeschriften.

Ze verklaren dat, wanneer een daartoe bevoegde kerkelijke vergadering hen vraagt om zich over hun opvattingen te verantwoorden, ze daartoe altijd bereid zijn. Ze beloven zich te gedragen naar het oordeel van de daartoe bevoegde kerkelijke vergadering, ook als ze daartegen in beroep gaan. Inhoudelijk bevat dit geen extra verplichting boven de bepaling van artikel A2.4. Het is een explicitering ervan die het belang van de verkondiging van en het onderwijs in het evangelie onderstreept.

We vragen van ouderlingen en diakenen geen ondertekening van een formulier. Waar zij veelal niet over een integrale kennis van de belijdenisgeschriften beschikken zou een verklaring als in de eerste alinea van het formulier wordt afgelegd niet meer dan een formaliteit zijn. Bovendien maakt de beperking van het ondertekenen van het formulier tot de predikanten deel uit van de afspraken die bij de hereniging zijn overeengekomen. Intussen geldt krachtens KO art. A2.4 voor alle ambtsdragers dat zij zich in hun ambtsdienst houden aan de door de kerken aanvaarde belijdenisgeschriften.

In artikel A2.6 wordt bepaald dat een geschil over het belijden wordt beoordeeld vanuit de Bijbel. Dit heeft oude kerkelijke papieren. Op de Dordtse synode van 1618-1619 legden de Overijsselse afgevaardigden geloofsbrieven over waarin stond dat zij niet alleen naar het Woord van God, 'maar ook naar de gelijkvormigheid des geloofs, in de Confessie en Catechismus dezer Kerken begrepen', zouden oordelen.

Waar het leek alsof de Confessie en de Catechismus gezien werden als een richtsnoer om te oordelen over de waarheid, in gelijke graad en autoriteit met Gods Woord, verklaarden de Overijsselse afgevaardigden dat zij en hun zenders het enige Woord van God alleen erkenden als de enige regel waarnaar men over de waarheid van de leer moest oordelen, met welke verklaring de vergadering genoegzaam (*Acta of Handelingen der Nationale Synode te Dordrecht 1618-1619, derde zitting*).

Deze bepaling is belangrijk omdat die het gezag van het Woord van God honoreert en ook voortgaand bijbelonderzoek en aanpassing van de belijdenis mogelijk maakt.

Op grond van het voorgaande stellen we voor om artikel A2.1-6 als volgt vast te stellen:

- A2.1 De kerken leven gehoorzaam uit het Woord van God dat op schrift is gesteld in de Bijbel.
- A2.2 Zij aanvaarden met de algemene christelijke kerk de Apostolische Geloofsbelijdenis, de geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel en de geloofsbelijdenis van Athanasius als regel voor hun geloof.
- A2.3 Als zodanig aanvaarden zij met andere kerken van de Reformatie de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels.
- A2.4 De ambtsdragers houden zich in hun ambtsdienst aan de door de kerken aanvaarde belijdenisgeschriften en schikken zich naar het oordeel daarover van de daartoe bevoegde kerkelijke vergaderingen. Zij beloven dit bij hun bevestiging.
- A2.5 Wie bevoegdheid ontvangt om in de kerken het Woord van God te verkondigen, betuigt zijn trouw aan het kerkelijk belijden door ondertekening van het verbindingsformulier.
- A2.6 Een geschil over het belijden wordt beoordeeld vanuit de Bijbel.

Nadere bepalingen

We ontdekten tijdens ons werk als commissie belijdende kerk dat in de landelijke regeling van het beroepbaarstellend onderzoek het gesprek over de omgang met de leer van de kerk als afzonderlijk aandachtspunt is verdwenen. Wij stellen voor om in de landelijke regeling op te nemen dat naast het gesprek over motivatie en geloof van de kandidaat ook een inhoudelijk gesprek gevoerd wordt over de omgang met wat de kerk belijdt, zoals dat in gereformeerde kerken altijd gebruikelijk is geweest en uitstekend past in een gesprek over de ambtelijke attitude en intenties van de kandidaat

In ons inhoudelijk rapport aan de vorige synode meldden we dat structurele aandacht voor de inhoud van het geloof en het gesprek over het gezamenlijk belijden gewenst is.. Het lijkt ons goed wanneer in het kerkelijk samenleven regelmatig een moment gevonden wordt om een gesprek te voeren over de inhoud

van en de omgang met het gemeenschappelijk geloof. Een heel natuurlijk moment is om dat op de regionale vergadering te doen bij de ontvangst van en kennismaking met een nieuwe predikant in de regionale vergadering. Dat gesprek heeft uiteraard een wederkerig karakter. Wij stellen voor dit op te nemen in de kerkorde.

Belijdende gemeente

De synode noemde ons de commissie 'belijdende kerk'. We kregen de opdracht 'om te verkennen op welke wijze de kerken hun geloof met het oog op deze en de toekomstige tijd kunnen belijden en hoe de verankering van de kerken aan de leer van de Bijbel opnieuw vorm kan krijgen'. Dit heeft niet alleen betrekking op de ambtsdragers, maar ook op de gemeenten en de leden van de kerk.

In ons onderzoek naar de stand van zaken op het punt van het belijden, waarvan wij verslag deden in ons inhoudelijk rapport aan de vorige synode, constateerden we dat er naast verheugende ontwikkelingen ook sprake is van verminderde aandacht voor de inhoud van het geloof, het onderwijs in de leer en het kerkelijk karakter van ons belijden. We hebben bekeken of we voorstellen konden doen tot verlevendiging en versterking van het confessioneel karakter van onze kerken. U vindt daarover veel in andere delen van onze rapportage. In dit deel van onze rapportage leggen we de vinger bij een aantal zaken die ons opvielen in de huidige kerkorde en doen we voorstellen die naar ons oordeel het belijdend karakter van de kerken versterken.

In de navolging van Christus die overal de mensen leerde en die voor zijn hemelvaart opdroeg alle volken tot zijn leerlingen te maken, is in het christendom het onderwijs een centrale categorie. In onze kerken kenden we de middagdiensten waarin het belijden van het algemeen en ongetwijfeld christelijk geloof een plaats had en aan de hand van de belijdenis van de kerk onderwijs werd gegeven in de christelijke leer. Nu de middagdiensten in veel kerken zijn verdwenen en waar ze zijn ze nog vaak matig bezocht worden, betekent dat dat het belijden in onze kerkdiensten aan kracht inboet. Wij betreuren dat niet alleen vanuit het oogpunt van de onderwijzende en oriënterende functie van ons belijden, maar ook met het oog op het liturgische en het samenbindende karakter ervan. Wij stellen voor om het belijden expliciet te benoemen als het gaat om de inrichting van onze kerkdiensten.

In de kerken van de Reformatie heeft de Apostolische Geloofsbelijdenis een grote plaats gekregen, vooral door de behandeling ervan in de catechese. Wij zouden een lans willen breken voor het liturgisch gebruik van de Geloofsbelijdenis van Nicea. Die is nog iets inhoudelijker en is bovendien ouder en wijder verbreid dan de Apostolische Geloofsbelijdenis.

Wat het onderwijs in de leer betreft zijn wij van oordeel dat daarin een belangrijke taak voor de predikant ligt. Hij is ervoor opgeleid. En vanouds is de predikant herder en leraar. Binnen de gemeente is hij de aangewezen persoon om op dit gebied het voortouw te nemen. Hij hoeft niet alle onderwijs zelf voor zijn rekening te nemen, maar dient wel zijn verantwoordelijkheid te nemen. Wij stellen voor deze cruciale taak van de predikant op te nemen in zijn taakomschrijving in de kerkorde.

Waar in het verleden sprake was van openbare belijdenis van 'het geloof' of van openbare belijdenis van 'het geloof naar de gereformeerde leer', is er in de huidige kerkorde sprake van openbare belijdenis van 'zijn geloof'. Wij begrijpen dat hiervoor is gekozen om het persoonlijke karakter van de geloofsbelijdenis te onderstrepen. Maar wie zijn of haar geloof belijdt, voegt zich ook in de gemeenschap van de kerk van alle eeuwen en plaatsen en laat zich zo nodig ook opbouwen en corrigeren vanuit het lichaam van Christus. Wij stellen voor in de kerkorde te spreken over 'openbare geloofsbelijdenis'. Die term omvat blijkens de vragen in het formulier van de openbare geloofsbelijdenis zowel het persoonlijke als het gemeenschappelijke element van het geloof, en ze wordt eerder in hoofdstuk C van de kerkorde ook gebruikt.

Artikel C6 over de viering van het door Christus ingestelde avondmaal is erg sober. In voorgaande kerkordes werd de toelating tot het avondmaal stevast verbonden aan de belijdenis van geloof naar de gereformeerde leer en een godvrezend leven. Om het belijdend karakter van de kerk ook bij het avondmaal tot uiting te brengen, kan hier de toevoeging van een doelaanduiding van het avondmaal behulpzaam zijn: om het geloof in Christus en het nieuwe leven door zijn Geest te voeden.

II VOORGESTELDE BESLUITEN

Dit hoofdstuk bevat de concrete voorstellen die wij aan de synode voorleggen om in de kerkorde het belijdend karakter van de kerk te honoreren en te versterken.

OVER DE COMMISSIE VAN ADVIES

1. Een nieuw artikel 2.7 toe te voegen met de bijbehorende Landelijke regeling 'A2 commissie van advies voor belijden':

A2.7 De kerken kennen een landelijke commissie van advies voor het belijden om hen bij te staan in aangelegenheden van de leer en de binding daaraan.

Landelijke regeling 'A2 commissie van advies voor belijden'

1. De landelijke commissie voor advies inzake het belijden wordt benoemd door de synode.
2. De commissie bestaat uit zeven leden, van wie twee met exegetische, twee met leerstellige, twee met kerkrechtelijke en een met juridische deskundigheid. Tenminste twee van hen zijn predikant.
3. De commissie heeft geen besluitvormende bevoegdheid.
4. De commissie staat kerkenraden, regionale vergaderingen, het college voor kerkelijk beroep en de synode op hun verzoek bij met advies in zaken die betrekking hebben op het belijden van de kerk.
5. Bij leerstellige bezwaren tegen de kerkenraad of tegen een ambtsdrager, kan de kerkenraad de landelijke commissie van advies inzake het belijden raadplegen voordat hij een beslissing op de ingebrachte bezwaren neemt.
6. Een kerkenraad gaat niet tot schorsing en/of afzetting van ambtsdragers over zonder voorgaand advies van de commissie.
7. Als tegen een beslissing op een leerstellig bezwaar een beroepsprocedure wordt aangekondigd, vraagt de kerkenraad advies aan de landelijke commissie van advies inzake het belijden. Als het beroepschrift is ingediend bij het college voor kerkelijk beroep zonder voorafgaande kennisgeving aan de kerkenraad, dan laat het college de kerkenraad eerst advies vragen bij de landelijke commissie voor advies inzake het belijden. De beroepstermijn van zes weken wordt gerekend vanaf het moment dat de kerkenraad een besluit heeft genomen na ontvangst en verwerking van dit advies. Als de beroepsprocedure wordt doorgezet betreft het college van beroep bij het overwegen van het beroepschrift het ontvangen advies.
8. Het advies in een beroepsprocedure dient exegetisch en leerstellig te zijn, en ook expliciet aandacht te geven aan de persoon en rechtspositie van degene tegen wie bezwaar wordt ingebracht, alsmede aan algemene rechtsbeginselen als wederhoor, opportuniteit, proportionaliteit en rechtsgelijkheid.

9. Het advies wordt door de voltallige commissie en schriftelijk uitgebracht.
10. Bij besluiten inzake de leer en het belijden van de kerk en bij uitspraken in procedures inzake de leer en het belijden van de kerk maakt het advies van de commissie verplicht deel uit van het materiaal.

2. De landelijke regeling A2 commissie van advies voor het belijden als volgt te verwerken in de landelijke regelingen voor schorsing en afzetting van ambtsdragers en voor de kerkelijke rechtspraak:

Landelijke regeling B13 schorsing predikant

- 2.1 Wanneer de kerkenraad overweegt om de predikant te schorsen, vraagt hij advies van de landelijke commissie kerkelijke adviezen (CKA). *Indien het om een leerkwestie gaat vraagt hij ook advies van de landelijke commissie van advies voor het belijden.*

Landelijke regeling B13 afzetting predikant

- 1.2 Gedurende de termijn van de schorsing beraadt de kerkenraad zich met advies van de landelijke commissie kerkelijke adviezen (CKA) of de predikant moet worden afgezet. *Indien het om een leerkwestie gaat wordt de landelijke commissie van advies voor het belijden om advies gevraagd.*

Landelijke regeling B18 schorsing ouderling of diaken

- 2.1 Wanneer de kerkenraad overweegt om een ouderling of predikant te schorsen, vraagt hij advies van de landelijke commissie kerkelijke adviezen (CKA). *Indien het om een leerkwestie gaat vraagt hij ook advies van de landelijke commissie van advies voor het belijden.*

Landelijke regeling B18 afzetting ouderling of diaken

- 2.1.b een overzicht van de advisering door de landelijke commissie kerkelijke adviezen rond de schorsing; *indien het een aangelegenheid inzake de leer van de kerk betreft ook het advies van de landelijke commissie van advies voor het belijden.*

Landelijke regeling F5-F6-F7 regeling kerkelijke rechtspraak

- 8.2 Het college kan bij partijen nadere stukken en andere informatie opvragen. *Indien het om een leerkwestie gaat wordt het advies dat de landelijke commissie van advies voor het belijden heeft uitgebracht, aan het dossier toegevoegd.*

OVER DE BINDING AAN DE BELIJDENIS

3 Artikel A2.1-6 van de kerkorde als volgt vast te stellen:

A2 Bijbel en belijdenis

- A2.1 De kerken leven gehoorzaam uit het Woord van God dat op schrift is gesteld in de Bijbel.
- A2.2 Zij aanvaarden met de algemene christelijke kerk de Apostolische Geloofsbelijdenis, de geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel en de geloofsbelijdenis van Athanasius als regel van hun geloof.
- A2.3 Als zodanig aanvaarden zij met andere kerken van de Reformatie de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels.
- A2.4 *De ambtsdragers houden zich in hun ambtsdienst aan de door de kerken aanvaarde belijdenisgeschriften en schikken zich naar het oordeel daarover van de daartoe bevoegde kerkelijke vergaderingen.* Zij beloven dit bij hun bevestiging.
- A2.5 Wie bevoegdheid ontvangt om in de kerken het Woord van God te verkondigen, betuigt zijn trouw aan het kerkelijk belijden door ondertekening van het verbindingsformulier.
- A2.6 Een geschil over het belijden wordt beoordeeld vanuit de Bijbel.

4 Vragen bij ambtsaanvaarding, landelijke regeling C8 liturgische formulieren, art. 5 als volgt aan te passen:

- 1. Geloof je dat God zelf je door zijn gemeente tot dit ambt heeft geroepen?
- 2. Beloof je je ambt trouw te vervullen, de gemeente te dienen en lief te hebben en in heel je leven te laten blijken dat je ontzag hebt voor God?
- 3. *Beloof je dat je je in je ambtsdienst zult houden aan de leer van de Bijbel zoals die is beschreven in de door de kerken aanvaarde belijdenisgeschriften en dat je je zult voegen naar het oordeel van de daartoe bevoegde kerkelijke vergaderingen wanneer die zich vanuit het Woord van God over jouw gevoelens hebben uitgesproken?*
- 4. Beloof je betrouwbaar om te gaan met wat in vertrouwen aan jou als ambtsdrager wordt verteld?
- 5. En beloof je je te schikken onder het kerkelijk toezicht op je ambtsdienst?

5 Art. B18.1 als volgt vast te stellen:

- B18.1 De kerkenraad schorst een ouderling of diaken die een openbare of in ander opzicht ernstige zonde begaat, zijn ambt verwaarloost of misbruikt, *handelt in strijd met de belofte bij zijn bevestiging in het ambt* of de ambtelijke waarschuwingen negeert.
- B18.2 ...
- B18.3 ...
- B18.4 ...

OVER PREDIKANTEN

6 Artikel B3.3 als volgt vast te stellen:

B3 ambt van predikant

B3.1 ...

B3.2 ...

B3.3 De predikant draagt bij aan de opbouw van *en het onderwijs* aan de gemeente.

B3.4 ...

7 Aan de landelijke regeling 'B4 goedkeuring aanvaarde roeping' als artikel 5 toe te voegen

5 *Bij de ontvangst van een nieuwe predikant in de regionale vergadering wordt een wederzijds kennismakingsgesprek gevoerd waarin onder andere de houding van de aanwezigen ten opzichte van de door de kerk aanvaarde belijdenisgeschriften aan de orde komt.*

8 Landelijke regeling 'B4 beroepbaarstelling' als volgt te wijzigen

Art. 6.1.d wijzigen in:

tweede gesprek (max. 1 uur) over de motivatiebrief en het geloof van de kandidaat *en over zijn omgang met het kerkelijk belijden*;

9 Landelijke regeling 'B8 bijzondere preekbevoegdheid' als volgt te wijzigen

Art. 6.1.d wijzigen in:

tweede gesprek (max. 1 uur) over de motivatiebrief en het geloof van de kandidaat *en over zijn omgang met het kerkelijk belijden*;

OVER DE GEMEENTE

10 In Hoofdstuk C de volgende wijzigingen aan te brengen:

C1 kerkdiensten

C1.1 Iedere zondag roept de kerkenraad de gemeente samen in openbare kerkdiensten. Met liederen, gebeden, *belijden* en gaven verschijnt ze voor God.

C1.2 In de kerkdiensten wordt het Woord van God verkondigd *en onderwezen*, en worden de sacramenten van doop en avondmaal bediend.

C1.3 ... (ongewijzigd)

C4 bediening van de doop

C4.2 Wie niet als kind is gedoopt, ontvangt de doop nadat hij *openbare geloofsbelijdenis* heeft gedaan.

C5 openbare geloofsbelijdenis

C5.1 De kerkenraad bevordert dat elke gedoopte toegroeit naar *openbare geloofsbelijdenis*. De kerkenraad biedt daartoe kerkelijk onderwijs aan.

C6 viering van het avondmaal

- C6.1 De gemeente viert regelmatig het avondmaal dat door Christus is ingesteld *om het geloof in Hem en het nieuwe leven door zijn Geest te voeden.*

III TOELICHTING

Ter toelichting op onze voorstellen:

0. In de artikelen A2.2 en A2.3 verwoorden we kort en krachtig welke belijdenisgeschriften we als kerken aanvaarden.
1. Voor alle belijdenisgeschriften geldt, net als in de huidige kerkorde, dat alle ambtsdragers zich daaraan houden.
2. We vragen van ouderlingen en diakenen geen ondertekening van een formulier. Waar zij veelal niet over een integrale kennis van de belijdenisgeschriften beschikken zou een verklaring als in de eerste alinea van het formulier wordt afgelegd niet meer dan een formaliteit zijn. Bovendien maakt de beperking van het ondertekenen van het formulier tot de predikanten deel uit van de afspraken die bij de hereniging zijn overeengekomen.
3. Uiteraard heeft het geloof betrekking op heel het leven (24/7). Maar de belofte met betrekking tot het zich houden aan de kerkelijke belijdenis beperkt zich tot het ambtelijk optreden.
4. Er is uitdrukkelijk ruimte voor theologisch onderzoek vanuit de Schrift: *ecclesia reformata semper reformanda*.
5. Er is geen roeping om de weg van het gravamen te gaan bij een van de confessies afwijkende opvatting. Er is ook geen gedachtepolitie. Er is wel de verplichting voor voorgangers tot verantwoording indien hun daarom gevraagd wordt. Er is pas reden tot een concrete kerkelijke uitspraak over iemands gevoelens als een ambtelijk geuite opvatting tot een formeel bezwaar tegen de ambtsdrager of de kerkenraad leidt.
6. Omdat kerkenraden en regionale vergaderingen niet altijd beschikken over de vereiste deskundigheid en onafhankelijkheid, kennen de kerken een zorgvuldig samengestelde commissie van advies voor belijden. Die kan kerkenraden, regionale vergaderingen, het college van beroep en de synode adviseren in alle aangelegenheden rond het belijden van de kerk. Inschakeling van de commissie is verplicht zodra een formeel beroepschrift tegen een kerkenraad wordt aangekondigd vanwege bezwaren inzake leer en belijden of als er schorsing en/of afzetting worden overwogen.
7. Het advies van de commissie van advies voor belijden richt zich niet alleen op de zaak, maar ook op de verdere behandeling van de zaak, waarbij betrokkenen worden gehoord en beginselen als rechtsgelijkheid, proportionaliteit en opportuniteit expliciet worden overwogen. Het advies spreekt zich uit over de validiteit van de voorgelegde overtuiging en over de vraag tot welke kerkelijke consequenties dit al dan niet dient te leiden.
8. De commissie geeft advies, maar doet geen uitspraak. Dat is voorbehouden aan de bevoegde kerkelijke vergaderingen. Het advies maakt wel deel uit van het dossier in een eventuele kerkelijke beroeps- en/of tuchtprocedure.
9. De commissie van advies kan ook in een eerder stadium ingeschakeld worden: bij formele bezwaren tegen een kerkenraad of ambtsdrager, als kerkenraden oordelen dat zij zelf niet over voldoende wijsheid en/of over voldoende distantie tot betrokken personen beschikken.
10. De regeling gaat uit van de onvoorwaardelijke bereidheid tot medewerking bij ambtsdragers.
11. Er wordt niet naar gestreefd om voor problematische situaties een dichtgetimmerde, tijdloze en van achter een bureau of vergadertafel uit te voeren procedure op papier te zetten, maar om bij problematische zaken zo spoedig mogelijk steun te zoeken bij een adviesorgaan van de gezamenlijke,

- hedendaags belijdende kerken, vanuit het vertrouwen dat de levende Christus en de in de kerk wonende Geest de kerk bij de waarheid zullen bewaren en in de waarheid zullen leiden.
12. Bij de toelating tot de kansel is aandacht voor de leer van de kerk essentieel. Het tweede gesprek tijdens het beroepbaarstellend onderzoek en het onderzoek voor bijzondere preekbevoegdheid dient uitdrukkelijk een gesprek over de inhoud van het geloof en de omgang met het belijden van de kerk te bevatten.
 13. Een wederzijds kennismakingsgesprek bij de ontvangst van een nieuwe predikant in de regionale vergadering over de houding ten opzichte van de leer der kerk zorgt ervoor dat in de kerken het belang van de aanvaarde belijdenisgeschriften wordt geborgd.
Een belijdende kerk kent niet alleen belijdende ambtsdragers, maar bestaat ook uit belijdende kerkleden. Dat vergt expliciete aandacht in de kerkorde voor het onderwijs aan de gemeente en voor het belijdend element in de liturgie.

Bijlage 3: Onze Wereld is van God

Inleiding

Onze Wereld is van God² (Our World Belongs to God³) is een eigentijds getuigenis dat op een positieve en narratieve manier woorden geeft aan ons geloof. Het doet zowel recht aan de gereformeerde traditie als aan wat deze betekent voor eigentijdse vragen. We verwachten dat OWG ook in Nederland christenen kan stimuleren hun geloof opnieuw te doordenken, er met elkaar over in gesprek te gaan en het te beleven in vieringen.

In deze tekst lichten we toe waar OWG vandaan komt en geven we antwoord op veelgestelde vragen.

Hoe is OWG ontstaan?⁴

Our World Belongs to God is een tekst van de gereformeerde kerken in Amerika (Christian Reformed Church of North America – verder CRC), bedoeld als aanvulling op de bestaande belijdenisgeschriften (dezelfde als zes als de NGK hebben). Het proces om tot deze tekst te komen, begon in 1971 met een commissie die moest bekijken of de formulieren van enigheid nog voldeden. In 1976 werd gekozen vorm de drie formulieren te handhaven maar daaraan een nieuwe tekst toe te voegen die niet de status van een belijdenis heeft, maar een eigentijds getuigenis is dat kan functioneren als een soort ‘commentaar’ op de belijdenisgeschriften. Dit omdat de tijd verandert, de Geest beweegt en er nieuwe dingen gebeuren. De nieuwe tekst is als ‘a seasonal flower next to perennial plants’⁵. Zes theologen gingen ermee aan de slag, in een tweede periode aangevuld met een socioloog, een zendeling, een jurist, een hoogleraar geneeskunde en 2 predikanten. Ze inventariseerden (o.a. bij andere kerken) aan welke eigentijdse thema’s aandacht besteed moest worden. Ze kozen voor genderinclusieve taal (dus niet mannelijk) en voor het verhaal van schepping – val – verzoening (dus niet: ellende, verlossing, dankbaarheid) én aandacht voor het Koninkrijk. Ze gaven in verschillende artikelen aandacht aan zowel val als verlossing en aan de drie-eenheid, i.p.v. dit allemaal uit elkaar te trekken. Zo schreven ze 58 hoofdstukken in een schrijfstijl die nadruk legt op ‘how things are to be’ en zo min mogelijk ‘ought’ en ‘should’.

Andere uitgangspunten zijn: verwelkom wat goed is in eigentijdse trends, belijd schuld voor zonden uit het verleden, verwerp hedendaagse vergissingen, waarschuw de kerk hiervoor en roep haar op tot gehoorzaamheid. De synode nam in 1983 de tekst aan en verspreid in de kerken samen met

² Verder te noemen OWG

³ Verder te noemen OWG

⁴ Bron: [Inside Story | Christian Reformed Church \(crcna.org\)](https://insidestory.crcna.org/)

⁵ Een eenjarige plant naast meerjarige planten.

- Liturgische versie van de preambule met responsies voor in kerkdiensten;
- Hulpmiddelen om er preken van te maken en leespreken voor vacante gemeenten;
- Gespreksmateriaal voor retraites en kringen.

Kerken konden gedurende een jaar reageren, hun reacties werden verwerkt in een definitieve tekst die in 1986 verscheen en in 2008 werd geactualiseerd. De intentie was om elke 10 jaar een actualisering te schrijven.

De tekst van OWG werd opgenomen in het nieuwe liedboek dat rond die tijd verscheen en waarin ook nieuwe liederen stonden waarin OWG verwerkt was. Dit helpt om de tekst te gebruiken in de liturgie, bijvoorbeeld bij belijdenis van zonden, geloofsbelijdenis of als bevestiging op de preek. Teksten uit OWG werd gebruikt voor het handboek voor begrafenissen en bij andere gelegenheden. Daarnaast kwam er onderwijsmateriaal voor tieners en twintigers. De tekst wordt eveneens gebruikt in contact met andere kerkgenootschappen om duidelijk te maken waar de CRC voor staat en eveneens voor colleges voor theologiestudenten.

OWG kwam in Nederland via o.a. Peter Sinia die OWG leerde kennen in de CRC van Vancouver waar hij predikant was. Verschillende predikanten gebruikten een Nederlandse vertaling voor onderwijs en/of liturgie, maar OWG werd niet wijd verspreid. We hopen dat dit de komende jaren wel gaat gebeuren.

Veelgestelde vragen

Hoe verhoudt deze tekst zich tot de andere belijdenisteksten die we gebruiken?

OWG is een eigentijds getuigenis dat mensen wil helpen de oude belijdenissen opnieuw te doordenken en zich eigen te maken. In de CRC heeft OWG de status van een belijdenistekst en is dus niet bedoeld om andere belijdenisteksten te vervangen.

Is OWG niet veel te lang?

Ja OWG is lang, het is dan ook de bedoeling deze tekst te gebruiken naast al bestaande korte teksten als de apostolische geloofsbelijdenis en de geloofsbelijdenis van Nicea. Aan de andere kant is OWG half zo lang als de HC en de NGB. Bovendien is de tekst bedoeld om in stukjes te gebruiken, per artikel.

Kun je een Amerikaanse tekst, die inmiddels ook alweer 20 jaar oud is, wel gebruiken in de Nederlandse context?

Het Amerikaanse karakter van de tekst komt met name naar voren in de artikelen die gaan over 'de missie van Gods volk' aan het einde van OWG. Dat de tekst verder goed aansluit heeft te maken met de gedeelde achtergrond van de CRC en de NGK. Beide wortelen in de Nederlandse gereformeerde traditie waarin bijbelse theologie en heilshistorische benadering centraal stonden en de verbinding van de kerk met de cultuur belangrijk werd gevonden.

Is er geen behoefte aan hele andere dingen dan aan een nieuwe tekst?

De tekst is geen doel op zich maar een middel om in gesprek te gaan over wat wij geloven en welke gevolgen ons geloof heeft voor de dagelijkse praktijk: met jongeren (ons geloof doorgeven), met elkaar (oriënteren) en met mensen van buiten de kerk (getuigen). En om met elkaar ons geloof te belijden en te beleven in kerkdiensten (loven). Wij verwachten dat de tekst de gesprekken zal stimuleren en voeden. Daarbij kunnen wij niet zonder goede catecheten en jeugdleiders die investeren in de relatie met jongeren, niet zonder goede gespreksleiders die ervoor zorgen dat gesprekken niet polariseren maar verbinden en niet zonder goede predikanten, muzikanten en liturgiecommissies die OWG een inspirerende en verbindende plek geven in de diensten.

Is een tekst nog wel wat communiceert in onze tijd en cultuur?

Woorden zijn belangrijk, maar niet alles. Muziek, liederen, beelden, spoken word en andere vormen van kunst zijn nodig om de tekst tot leven te wekken en te laten landen.

Welke onderwerpen komen in deze tekst aan de orde?

De tekst is ingedeeld op de volgende thema's: inleiding, schepping, zondeval, verlossing, Christus, Heilige Geest, Openbaring, Gods nieuwe volk en de missie van Gods nieuwe volk. In de tekst is aandacht voor onderwerpen als de verantwoordelijkheid voor de schepping/klimaatschade, geweld in de samenleving, medische ethiek, seksuele identiteit, wetenschap en technologie en eerlijk werk.

Bijlage 4: Vaststellen standaardversie belijdenisteksten

De Nederlandse Gereformeerde Kerken aanvaarden met de algemene christelijke kerk de Apostolische Geloofsbelijdenis, de geloofsbelijdenis van Nicea en de geloofsbelijdenis van Athanasius. Met andere kerken van de Reformatie aanvaarden ze de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels. Aldus artikel A2.1 en 2 van de kerkorde.

Dr. Marinus de Jong, docent symboliek aan de Theologische Universiteit Utrecht en lid van onze commissie, attendeerde ons erop dat bij de hereniging van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de Nederlands Gereformeerde Kerken geen officiële tekstversie is aangewezen. Wij stellen voor in die leemte te voorzien.

Verschillende kerkelijke versies

In de vóór 1967 ongedeelde kerken werd de versie gebruikt die het laatst gereviseerd is door de gereformeerde synode van Utrecht in 1905. Die synode schrapte in artikel 36 NGB de zinsnede: 'om te weren en uit te roeien alle afgoderij en valse godsdienst, om het rijk van den antichrist te gronde te werpen'.

In de Nederlandse Hervormde Kerk, de (synodaal-)Gereformeerde Kerken en de Christelijke Gereformeerde Kerken werd vanaf 1983 gebruikgemaakt van de zogenaamde editie-Dankbaar, waarin de geschrapte 21 woorden uit artikel 36 NGB zijn blijven staan. Voor de Protestantse Kerk in Nederland geldt inmiddels de zogenaamde editie-Zwanepol (2009), die in de Geloofsbelijdenis van Nicea het zogenaamde *filioque* schrapte (de belijdenis dat de Geest uitgaat van de Vader 'en van de Zoon'). In het Apostolicum kwam de protestantse toevoeging 'christelijke' bij de kerk te vervallen en 'algemeen' werd weer 'katholiek' (idem bij Nicea). Verder heeft de PKN-editie bij Nicea het "God uit God" geschrapt en gekozen voor een geloof 'in de kerk'. Ook artikel 36 van de NGB staat in de editie Zwanepol onverkort opgenomen.

De Gereformeerde Kerken vrijgemaakt stelden op hun synode van Heemse in 1984-85 een taalkundig gemoderniseerde tekst van de belijdenisgeschriften vast. Er werd een aantal geringe inhoudelijke correcties aangebracht, onder andere op een paar van de punten die in de vóór 1967 ongedeelde kerken vragen opriepen: de zinsnede 'een enig en eenvoudig geestelijk wezen hetwelk wij God noemen' (art. 1 NGB), het auteurschap van de brief aan de Hebreeën (art. 4 NGB), de 'alomtegenwoordige kracht van God' in de voorzienigheid (antw. 27 HC). Een correctie die in een aparte noot werd toegelicht was de verwijdering van de verwijzing naar 1 Johannes 5:7 als bijbels bewijs voor de leer van de drie-eenheid (art. 9 NGB).

De Nederlands-gereformeerden stelden nooit officieel een tekst vast, maar er werd gebruik gemaakt van de editie-Dankbaar. Er verscheen ook een eigen editie van de vrijgemaakte tekst van de Catechismus bij Buijten & Schipperheijn samen met een aantal liturgische formulieren.

Handelwijze in het verleden

Hoewel besluiten uit het verleden in de herenigde Nederlandse Gereformeerde Kerken geen rechtsgeldigheid meer hebben, is het goed er toch aan een aantal te herinneren.

De Generale Synode van Amersfoort-Centrum 2005 sprak uit dat er geen inhoudelijke verschillen bestaan in de teksten van de belijdenisgeschriften, zoals die gebruikt worden in de CGK en in de GKv (Acta, art. 134, besluit 3a). In de gronden onder dit besluit valt te lezen dat de CGK erkenden dat het auteurschap van Paulus van de brief aan de Hebreeën omstreden is en dat 1 Joh. 5:7 als bewijsplaats voor de leer van de drieëenheid beter niet gebruikt kan worden. Inzake de befaamde 21 woorden uit art. 36 NGB hebben de CGK in 1968 een nadere verklaring gegeven waardoor er ook op dat punt geen sprake meer was van enig verschil in belijden.

Als kerken in de Apostolische Geloofsbelijdenis in plaats van de belijdenis van de ‘nederdaling ter helle’ van Christus belijden dat Christus is neergedaald ‘in het rijk van de doden’, is dit al sinds de Dordtse synode van 1618-19 nooit als een belemmering voor kerkelijke eenheid of als onverenigbaar met de belijdenis van de ‘nederdaling ter helle’ volgens de uitleg van de Catechismus in antwoord 44 ervaren. Noch de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt noch de Nederlands Gereformeerde Kerken hebben tot dusver reden gezien het *filioque* te schrappen uit de Geloofsbelijdenis van Nicea.

Keuze van een standaardversie

Waar alle versies teruggaan op dezelfde basisteksten is er geen noodzaak de kerken exclusief te binden aan een bepaalde versie. Toch is het goed om als kerken met het oog op de samenstelling van een kerkboek en met het oog op officiële kerkelijke presentatie een standaardversie te hebben en te gebruiken.

Marinus de Jong, docent aan de Theologische Universiteit Utrecht waar onze predikanten worden opgeleid, neemt bij zijn onderwijs in de symboliek zijn uitgangspunt in de versie van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt uit 1984-85. Hij legde daarvan verantwoording af in de publicatie: *Wij belijden. Belijdenissen van de Nederlandse Gereformeerde Kerken*, ingeleid door Marinus de Jong, Amersfoort: Vuurbaak, 2025. Meelezers waren onder anderen de afzonderlijke leden van onze commissie.

Wij stellen voor de door De Jong uitgegeven tekst te aanvaarden als officiële versie van de belijdenisgeschriften van de Nederlandse Gereformeerde Kerken. We zijn dankbaar voor zijn zorgvuldige werk in uitgave en toelichting en verwijzen graag naar de verantwoording die hij van zijn keuzes aflegt.

Wij achten een nieuwe ronde van modernisering onnodig en ongewenst. We baseren onze keuze voor de tekst die in 1984-1985 is vastgesteld door de vrijgemaakte synode van Heemse op een aantal overwegingen:

1. In de eenwordingsbesluiten (Acta LVGS Zoetermeer 2022, art. 49) worden expliciet de wijzigingen in artikel 9 en in artikel 36 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis benoemd en gehandhaafd die in de versie van Heemse 1984-85 te vinden zijn. Dat biedt een indicatie van de plaats die de versie van Heemse, die als enige beide wijzigingen bevat, heeft in de kerken.
2. De versie van Heemse is tot stand gekomen met verwerking van bestaande edities uit een verder en recenter verleden, waaronder die van Dankbaar.

3. In de versie van Heemse is een aantal geringe correcties aangebracht, onder andere op punten die in de vóór 1967 ongedeelde kerken van meerdere zijden vragen opriepen.
4. Door te kiezen voor de versie van Heemse is er eenheid in gebruik met de predikantsopleiding van de gezamenlijke Nederlandse Gereformeerde Kerken.

Bijlage 5: Proceshandreiking

1 Introductie

De commissie belijdende kerk stelt een aantal interventies en activiteiten voor om het belijden te verlevendigen. Omdat het een ontwikkeling is waarbij geen vast begin- en eindpunt is, en betrokkenen kunnen aanhaken en afhaken, is een procesaanpak hiervoor de beste werkwijze. De handreiking begint met het beschrijven van de richting/het doel en het beoogd resultaat van het proces. Vervolgens beschrijft het een aantal fasen die het proces zal doorlopen met aandachtspunten voor iedere fase. In het proces worden producten ontwikkeld en ingezet, een overzicht daarvan staat in paragraaf 4. Tenslotte bevat dit document een aantal kaders aan de hand waarvan we voorgenomen producten/activiteiten kunnen beoordelen op relevantie en aanvaardbaarheid voor onze doelstelling.

2 Richting, doel en beoogd resultaat

Het doel van het proces is om een levend belijdende kerk te zijn. Het proces helpt om het belijden te verlevendigen. Verlevendigen is iets dat plaatsvindt in de gemeenten en bij de gelovigen zelf. Het is een proces van groei en ontwikkeling. Daarom is het belangrijk dat dit proces gedragen wordt door partijen die een rol spelen bij het begeleiden van gemeenten in hun ontwikkeling en partijen die langjarig zullen bestaan. Als commissie kiezen we daarom voor een procesaanpak en niet voor een project waarin we producten/activiteiten introduceren. Het is een proces dat geen vast begin- of eindpunt kent en opgestart en begeleid moet worden, maar dan vanuit afhankelijkheid/gezamenlijke verantwoordelijkheid. Daarbij is het goed om je wel te oriënteren op resultaat of succes, zodat je voortgang kunt bijhouden of bij geen voortgang kunt beslissen te stoppen. Onze richting is om samen met anderen actief te zijn in het proces, waarbij de richting is dat interventies/producten gebruiken om het belijden te verlevendigen. Het einddoel is daarmee:

Hoe weet de commissie of het proces succesvol is? Dat zit op twee onderdelen:

1. Allereerst draagvlak – lukt het om andere partijen enthousiast te maken om mede-eigenaar of drager te zijn van het proces?
2. Vervolgens ook het effect in de gemeenten. Merkt de commissie dat er meer tijd en aandacht aan het belijden wordt besteed?

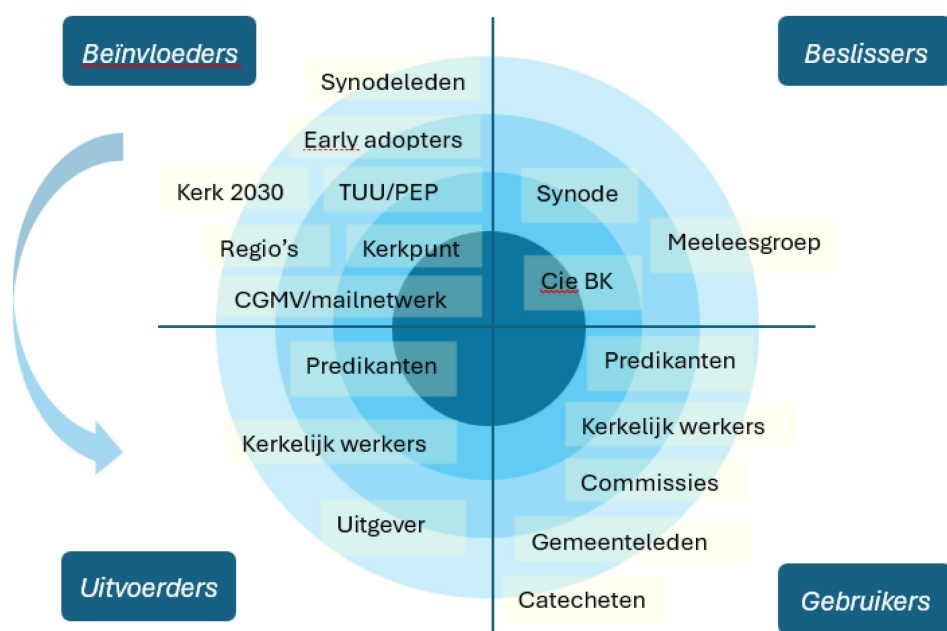
Het eerste is makkelijker in beeld te brengen dan het tweede. Het verdient aanbeveling om aan de start van het werk na te denken over hoe het tweede doel in beeld gebracht kan worden. Denk daarbij aan indicatoren voor gebruik van het materiaal, media-uitingen over het materiaal etc. Door te bedenken wat de verschillende soorten gebruikers nodig hebben, kan de commissie op het spoor komen van wat relevante indicatoren zijn.

3 Fasen en voortgang in het proces

Een proces van mede-eigenaarschap vraagt om een open proces waarin nog ruimte is voor bijsturen en aanpassen. Het is daarom goed om een aantal fasen en aandachtspunten te benoemen voor het opstarten en vormgeven van het proces en de producten die daarbij horen.

Fase 1 Afbakenen en richten

De eerste fase staat in het teken van afbakenen en richten. In deze fase heeft de commissie belijdende kerk de partijen die een rol kunnen spelen in het proces in beeld gebracht en in zijn aanbevelingen nagedacht over de interventies die een plek kunnen krijgen in het proces van verlevendigen.

Afbeelding 1 Krachtenveld proces verlevendigen

Het proces van verlevendigen omvat de volgende aanbevelingen van de commissie belijdende kerk:

- Het introduceren van OWG als eigentijds getuigenis.
- Het vergroten van de kennis over, waardering voor en het gebruik van onze bestaande belijdenisteksten vergroten met bijzondere aandacht voor de belijdenis van Nicea.
- Het versterken van het liturgisch bewustzijn van predikanten en zang(bege)leiders.
- Het bijdragen aan inzicht in geschiktheid van materialen voor overdracht.

Fase 2 Uitvoeren en produceren

Fase twee is de startfase voor de commissie levend belijden. Op basis van gesprekken met belangrijke dragers van het proces (Kerkpunt, TUU en Kerk 2030), blijkt dat er behoefte is aan een commissie die de productiefase opstart en begeleidt. Het is de taak van de commissie om keuzes te maken voor het vervaardigen en inzetten van de verschillende producten. Omdat we dat met partners doen is het handig om in deze fase te werken met een planning waarin ook keuzes gemaakt worden over samenhang en publicatie van producten. Aan het einde van de tweede fase zal een deel van de producten al gepubliceerd zijn en is het tijd om de aandacht te verleggen naar ondersteuning en het observeren van de succesindicatoren.

Fase 3: Begeleiden en rapporteren

In fase 3 gaat het vooral om het inrichten van de begeleidingsstructuur en het rapporteren over de voortgang op gezette termijnen. In deze fase wordt ook nagedacht over het overdragen van de werkzaamheden aan één van de staande kerkelijke adviesorganisaties.

4 Producten en activiteiten

De commissie belijdende kerk heeft uit de diverse gesprekken al meerdere ideeën voor producten en activiteiten gesignaleerd die passen bij de interventies uit zijn aanbevelingen. Het is daarbij het advies om de producten zoveel mogelijk samen met partners te ontwikkelen. Hieronder een eerste opsomming van ideeën:

- Introductie OWG
 - o Drukversie met ruimte voor journaling/illustraties, de Engelse vertaling, een goed tekstregister en verwijzingen naar bronteksten
 - o Handreiking met gespreksvragen
 - o Methode belijdeniscatechese
 - o Gemeenteproject
 - o Website met materialen
 - o Liturgische aanwijzingen
 - o Liederen
- Aandacht belijdenissen
 - o Videoclips
 - o Spoken word
 - o Kunstvormen rond de belijdenissen
- Onderwijs
 - o Routekaart materialen catechese en kinderwerk
 - o Themabesprekingen van de belijdenissen
 - o Gespreksmateriaal – spannende gesprekken voeren
 - o Blogs/artikelen
- Versterken liturgisch bewustzijn
 - o Rituelen voor belijden ontwikkelen
 - o Routekaart kerkmuziek
 - o Bijdragen aan nieuwe liturgische formulieren

5 Opgehaalde kaders voor kwaliteit en richting

Vanuit de gesprekken met de synode en de experts heeft de commissie belijdende kerk een aantal kwaliteitskaders opgehaald. Deze kaders kan de nieuwe commissie gebruiken zien als tips om de inhoudelijke richting van het proces te bewaken en de bruikbaarheid en kwaliteit van de interventies te beoordelen.

Kaders voor de inhoud van de interventies

- Interventies en producten leggen de verbinding tussen wat God doet zoals we dat weten uit het evangelie, wat wij belijden in de kerken en wat we doen in de praktijk van gemeentezijn.
- Interventies voor het verlevendigen van het belijden richten zich vooral op het versterken van de functies doorgeven, oriënteren en getuigen.
- De interventies stimuleren zowel het gebruiken van nieuwe als oude belijdenisteksten.
- Het deel van de interventies en producten betreft de gebruiker bij de bijbel en stimuleert bijbellezen.
- Een deel van de interventies stimuleert spiritualiteit bij de gebruikers.
- Een kenmerk van de interventies en producten is dat het bijdraagt aan relatie-opbouw en groepsvorming.

Kaders voor het proces en de vorm van de interventies

We hebben veel tips gekregen voor de vorm van het proces, die soms meer richtinggevend zijn en soms heel praktisch.

- Zorg voor een boegbeeld (persoon) die als vertegenwoordiger van het proces wordt gezien
- Zorg voor een expertgroep die je in kunt roepen bij je project
- Zorg voor een online vindplaats voor materiaal en informatie
- Zet actief social media in
- Zorg voor een gelikt en herkenbaar uiterlijk van de materialen
- Zorg voor een variatie aan materialen die je flexibel kunt inzetten:
 - o Afstemmen op verschillende niveaus
 - o Afstemmen op verschillende gemeentecontexten
 - o Afstemmen op meerdere zintuigen
 - o Afstemmen op individu, groep, gemeente, dorp/stad
 - o Afstemmen op patronen die routinematig en event georiënteerd zijn
- Zorg voor werkvormen die dialooggericht zijn
- Zorg voor werkvormen die verbindend werken tussen generaties en groepen
- Richt de werkvormen vooral op de vormers in de gemeente (ouders, docenten, leiders)
- Zorg voor materiaal dat gezongen/gespeeld kan worden om aan te sluiten bij de liedcultuur
- Zorg voor verbinding en samen leren: lokaal, regionaal en landelijk (landelijke evenementen, een gezamenlijk groeiproduct)
- Zorg voor de mogelijkheid om aan te sluiten bij andere processen (Alpha, Samen Jong, Kerk2030)
- Zorg voor verbinding met andere kerkgenootschappen

Bijlage 6: Overzicht gesprekspartners

De commissie belijdende kerk heeft als experts geraadpleegd:

- Anje de Heer (Kerkpunt) als expert over loven
- Henk Bouma (NGK Utrecht – Huis van Vrede) als expert over getuigen
- Pieter Messelink (Kerkpunt) als expert over getuigen
- Anko Oussoren (Kerkpunt) als expert over doorgeven
- Herman van Wijngaarden (HGJB) als expert over doorgeven
- Ad de Bruijne (TUU) als expert over oriënteren
- Theo Basoski (NGK Groningen Noordwest - studentenpastor) als expert over oriënteren
- Erik de Boer (TUU) als expert over verbinden en beschermen
- Martin den Heijer (CGK – deputaat) als expert over verbinden
- Rob Vreugdenhil (CKA) als expert over beschermen

Voor het formuleren van adviezen over de kerkorde en het proces van verlevendigen is gesproken met de volgende contacten:

- Een gesprek met Leon van den Broeke (TUU) en Rob Vreugdenhil (CKA) en Kornelis Harmannij (CKA) over de adviezen rond de kerkorde en binding
- Een gesprek met Anje de Heer en Cors Visser van Kerkpunt over proces van verlevendigen en de rol van OWG daarin
- Een gesprek met Peter Sinia, Jannet de Jong en Eduard de Braak (NGK-predikanten) over het gebruik van OWG
- Een gesprek met Hans Schaeffer (TUU) en Klaas Koelewijn (Kerk 2030) over het proces van verlevendigen en het gebruik van OWG
- Een gesprek met Duurt Vonk en Joost Smit van Kerk 2030 over het gebruik van OWG
- Een gesprek met Jaap Dekker en Hans Schaeffer van de TUU over de voorgenomen aanbevelingen
- Een groep studenten in de predikantsmaster van de TUU over het gebruik van OWG
- Deelnemers aan een bijeenkomst van de predikantenvereniging over OWG
- Contacten met de PKN, Gereformeerde Bond, vGKN en CGK over meedenken met OWG, via de CCE
- Contact met de CRC over de rechten voor de vertaling van OWG

Naast deze activiteiten is er per mail contact geweest met:

- Een gemeentelid over de noodzaak voor het opnemen van aandacht voor klimaat in de belijdenissen
- Een gemeentelid over het toetsen van de huidige belijdenissen aan de bijbel
- Enkele uitnodigingen voor bijeenkomsten

Bijlage 7: Voorgestelde besluiten

Besluiten over Onze Wereld is van God

De synode *besluit*:

Besluit 1:

- a. het eigentijds getuigenis 'Onze wereld is van God' in de aandacht van de kerken aan te bevelen met het doel daaraan een plaats te geven in de liturgie van en het onderwijs aan de gemeente en in het getuigenis aan naaste en samenleving;
- b. de commissie 'levend belijden' de opdracht te geven de vertaling van 'Onze wereld is van God' beschikbaar te stellen aan de kerken met aanwijzingen voor het gebruik ervan en de vertaling en aanwijzingen, zo veel mogelijk in overleg en samenwerking met verwante kerkgenootschappen in Nederland, zo nodig te verfijnen.

Gronden:

1. De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken (GKv) en de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) stelden in 2022 gezamenlijk de commissie belijdende kerk in met als opdracht 'om te verkennen op welke wijze de kerken hun geloof met het oog op deze en de toekomstige tijd kunnen belijden (...);
2. 'Onze wereld is van God' is een eigentijds getuigenis dat recht doet aan de Schrift en aan de belijdenisgeschriften die we als kerken hebben aanvaard; het biedt steun aan kerken en gemeenteleden bij het spreken uit en over het christelijk geloof en bij de doordenking van de christelijke levensstijl in onze tijd; het kan een bijdrage leveren aan het gezamenlijk getuigenis van kerken die hetzelfde geloof delen;
3. voor een effectief gebruik van het getuigenis is een zorgvuldig proces van distributie en communicatie onmisbaar.

Besluit over standaardversies van de belijdenisteksten

De synode *besluit*:

Besluit 2:

- a. dat de indertijd door de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken - Heemse 1984-85 vastgestelde belijdenisteksten worden aangewezen als standaardversie;
- b. dat dit niet betekent dat er sprake zou zijn van onaanvaardbaarheid van of onverenigbaarheid met door andere kerken vastgestelde versies van de belijdenisgeschriften.

Gronden:

1. Er is nog geen officieel vastgestelde standaardversie van de belijdenisteksten; met dit besluit wordt daarin voorzien.
2. In de eenwordingsbesluiten (Acta LVGS Zoetermeer 2022, art. 49) worden expliciet de wijzigingen in artikel 9 en in artikel 36 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis benoemd en gehandhaafd die samen alleen in de versie van Heemse 1984-85 te vinden zijn.
3. De versie van Heemse is tot stand gekomen met verwerking van bestaande edities uit een verder en recenter verleden.
4. In de versie van Heemse is een aantal geringe correcties aangebracht, onder andere op punten die in de vóór 1967 ongedeelde kerken van meerdere zijden vragen opriepen.

5. door te kiezen voor de versie van Heemse is er eenheid in gebruik met de predikantsopleiding van de gezamenlijke Nederlandse Gereformeerde Kerken (zie *Wij belijden. Belijdenissen van de Nederlandse Gereformeerde Kerken*, ingeleid door Marinus de Jong Amersfoort: Vuurbaak, 2025).

Besluiten over de commissie van advies voor het belijden

De synode besluit:

Besluit 3:

1. Een nieuw artikel 2.7 toe te voegen met de bijbehorende Landelijke regeling 'A2 commissie van advies voor het belijden':
A2.7 De kerken kennen een landelijke commissie van advies voor het belijden om hen bij te staan in aangelegenheden van de leer en de binding daaraan.

Landelijke regeling 'A2 commissie van advies voor het belijden'

1. *De landelijke commissie voor advies inzake het belijden wordt benoemd door de synode.*
 2. *De commissie bestaat uit zeven leden, van wie twee met exegetische, twee met leerstellige, twee met kerkrechtelijke en een met juridische deskundigheid. Tenminste twee van hen zijn predikant.*
 3. *De commissie heeft geen besluitvormende bevoegdheid.*
 4. *De commissie staat kerkenraden, regionale vergaderingen, het college voor kerkelijk beroep en de synode op hun verzoek bij met advies in zaken die betrekking hebben op het belijden van de kerk.*
 5. *Bij leerstellige bezwaren tegen de kerkenraad of tegen een ambtsdrager, kan de kerkenraad de landelijke commissie van advies voor het belijden raadplegen voordat hij een beslissing op de ingebrachte bezwaren neemt.*
 6. *Een kerkenraad gaat niet tot schorsing en/of afzetting van ambtsdragers over zonder voorgaand advies van de commissie.*
 7. *Als tegen een beslissing op een leerstellig bezwaar een beroepsprocedure wordt aangekondigd, vraagt de kerkenraad advies aan de landelijke commissie van advies voor het belijden. Als het beroepsschrift is ingediend bij het college voor kerkelijk beroep zonder voorafgaande kennisgeving aan de kerkenraad, dan laat het college de kerkenraad eerst advies vragen bij de landelijke commissie voor advies voor het belijden. De beroepstermijn van zes weken wordt gerekend vanaf het moment dat de kerkenraad een besluit heeft genomen na ontvangst en verwerking van dit advies. Als de beroepsprocedure wordt doorgezet betreft het college van beroep bij het overwegen van het beroepsschrift het ontvangen advies.*
 8. *Het advies in een beroepsprocedure dient exegetisch en leerstellig te zijn, en ook expliciet aandacht te geven aan de persoon en rechtspositie van degene tegen wie bezwaar wordt ingebracht, alsmede aan algemene rechtsbeginselen als wederhoor, opportuniteit, proportionaliteit en rechtsgelijkheid.*
 9. *Het advies wordt door de voltallige commissie en schriftelijk uitgebracht.*
 10. *Bij besluiten inzake de leer en het belijden van de kerk en bij uitspraken in procedures inzake de leer en het belijden van de kerk maakt het advies van de commissie verplicht deel uit van het materiaal.*
2. De landelijke regeling A2 commissie van advies voor het belijden als volgt te verwerken in de landelijke regelingen voor schorsing en afzetting van ambtsdragers en voor de kerkelijke rechtspraak:

Landelijke regeling B13 schorsing predikant

- 2.1 Wanneer de kerkenraad overweegt om de predikant te schorsen, vraagt hij advies van de landelijke commissie kerkelijke adviezen (CKA). *Indien het om een leerkwestie gaat vraagt hij ook advies van de landelijke commissie van advies voor het belijden.*

Landelijke regeling B13 afzetting predikant

- 1.2 Gedurende de termijn van de schorsing beraadt de kerkenraad zich met advies van de landelijke commissie kerkelijke adviezen (CKA) of de predikant moet worden afgezet. *Indien het om een leerkwestie gaat wordt de landelijke commissie van advies voor het belijden om advies gevraagd.*

Landelijke regeling B18 schorsing ouderling of diaken

- 2.1 Wanneer de kerkenraad overweegt om een ouderling of predikant te schorsen, vraagt hij advies van de landelijke commissie kerkelijke adviezen (CKA). *Indien het om een leerkwestie gaat vraagt hij ook advies van de landelijke commissie van advies voor het belijden.*

Landelijke regeling B18 afzetting ouderling of diaken

- 2.1.b een overzicht van de advisering door de landelijke commissie kerkelijke adviezen rond de schorsing; *indien het een aangelegenheid inzake de leer van de kerk betreft ook het advies van de landelijke commissie van advies voor het belijden.*

Landelijke regeling F5-F6-F7 regeling kerkelijke rechtspraak

- 8.2 Het college kan bij partijen nadere stukken en andere informatie opvragen. *Indien het om een leerkwestie gaat wordt het advies dat de landelijke commissie van advies voor het belijden heeft uitgebracht, aan het dossier toegevoegd.*

Gronden:

1. De Generale Synode van de GKv en de Landelijke Vergadering van de NGK stelden in 2022 gezamenlijk de commissie belijdende kerk in met als opdracht 'om te verkennen (...) hoe de verankering van de kerken aan de leer van de Bijbel opnieuw vorm kan krijgen'.
2. de commissie constateert in haar rapporten voor de synodes van 2023 en 2026 dat
 - a. op kerkenraden en regio's het gesprek over de inhoud van het geloof geen vanzelfsprekende plaats heeft;
 - b. het kerkenraden en regio's bij concrete leervragen en -kwesties vaak aan de nodige toegespitste kennis en distantie ontbreekt om een beslissing te nemen;
 - c. er geen protocol is voor het kerkelijk toezicht op ambtsdragers als het gaat om de leer van de kerk;
 - d. dat ondanks het bestaan van een ondertekeningsformulier in het verleden leerkwesties op verschillende wijze werden opgelost;
3. de commissie wijst er in haar rapportage terecht op
 - a. dat het belang van de ambtsdienst en van het blijven bij het evangelie adequate bescherming behoeven;
 - b. dat het daadwerkelijk uitoefenen van kerkelijk toezicht is voorbehouden aan de daartoe bevoegde kerkelijke vergaderingen;
 - c. dat er een regeling dient te zijn die op een eigentijdse wijze recht doet aan de rechten van de gemeente, de rechtspositie van de ambtsdragers en aan beginselen van rechtsgelijkheid, opportuniteit en proportionaliteit;

- d. dat de instelling van een landelijke adviescommissie voor het belijden de mogelijkheid biedt dat in het kerkverband aanwezige expertise wordt benut, dat rechtsgelijkheid wordt bevorderd en dat er in procedures op deze wijze verbinding tussen de confessies met hun historisch karakter en de levende werkelijkheid van de belijdende kerk vandaag;
- 4. het voorstel van de commissie
 - a. biedt aan de daartoe bevoegde en geroepen kerkelijke vergaderingen de mogelijkheid om een gekwalificeerd advies te ontvangen met betrekking tot door hen te nemen besluiten inzake de leer;
 - b. biedt ondersteuning aan het gesprek op de regio's over de leer;
 - c. bevordert het zorgvuldig uitoefenen van het kerkelijk toezicht op de leer van gemeenteleden en ambtsdragers.

Besluiten over de binding aan de belijdenis (artikel A2)

De synode *besluit*:

Besluit 4:

- a. Artikel A2.1-6 van de kerkorde als volgt vast te stellen:

A2 Bijbel en belijdenis

- A2.1 De kerken leven gehoorzaam uit het Woord van God dat op schrift is gesteld in de Bijbel.
- A2.2 Zij aanvaarden met de algemene christelijke kerk de Apostolische Geloofsbelijdenis, de geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel en de geloofsbelijdenis van Athanasius *als regel van hun geloof*.
- A2.3 *Als zodanig aanvaarden zij* met andere kerken van de Reformatie de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels.
- A2.4 *De ambtsdragers houden zich in hun ambtsdienst aan de door de kerken aanvaarde belijdenisgeschriften en schikken zich naar het oordeel daarover van de daartoe bevoegde kerkelijke vergaderingen. Zij beloven dit bij hun bevestiging.*
- A2.5 Wie bevoegdheid ontvangt om in de kerken het Woord van God te verkondigen, betuigt zijn trouw aan het kerkelijk belijden door ondertekening van het verbindingsformulier.
- A2.6 Een geschil over het belijden wordt beoordeeld vanuit de Bijbel.
- b. De vragen bij ambtsaanvaarding, landelijke regeling **C8 liturgische formulieren**, art. 5 als volgt aan te passen:
 - 1. Geloof je dat God zelf je door zijn gemeente tot dit ambt heeft geroepen?
 - 2. Beloof je je ambt trouw te vervullen, de gemeente te dienen en lief te hebben en in heel je leven te laten blijken dat je ontzag hebt voor God?
 - 3. *Beloof je dat je je in je ambtsdienst zult houden aan de leer van de Bijbel zoals die is beschreven in de door de kerken aanvaarde belijdenisgeschriften en dat je je zult voegen naar het oordeel van de daartoe bevoegde kerkelijke vergaderingen wanneer die zich vanuit het Woord van God over jouw gevoelens hebben uitgesproken?*
 - 4. Beloof je betrouwbaar om te gaan met wat in vertrouwen aan jou als ambtsdrager wordt verteld?
 - 5. En beloof je je te schikken onder het kerkelijk toezicht op je ambtsdienst?
- c. Art. B18.1 als volgt vast te stellen:
 - B18.1 De kerkenraad schorst een ouderling of diaken die een openbare of in ander opzicht ernstige zonde begaat, zijn ambt verwaarloost of misbruikt, *handelt in strijd met de beloften bij zijn bevestiging* of de ambtelijke waarschuwingen negeert.
 - B18.2 ...

B18.3 ...

B18.4 ...

Gronden:

1. (ad KO art. A2.2 en 3) het is goed de belijdenisgeschriften die wij aanvaarden zo bondig en helder mogelijk en zonder onnodige toevoegingen aan te duiden, zodat in de publieke samenleving en in het oecumenisch verkeer duidelijk is waar de kerken voor staan;
2. (ad KO art. A2.4, C8 en B18.1) op deze wijze wordt de functie van de belijdenis als 'regel voor het geloof' zowel kerkordelijk als liturgisch adequaat verwoord met betrekking tot de ambtsdienst.

Besluiten over predikanten (artikelen B)

De synode *besluit*:

Besluit 5:

- a. Artikel B3.3 als volgt vast te stellen:

B3 ambt van predikant

B3.1 ...

B3.2 ...

B3.3 De predikant draagt bij aan de opbouw van *en het onderwijs aan* de gemeente.

B3.4 ...

- b. Landelijke regeling 'B4 goedkeuring aanvaarde roeping' als volgt te wijzigen:

5 Bij de ontvangst van een nieuwe predikant in de regionale vergadering wordt een wederzijds kennismakingsgesprek gevoerd waarin onder andere de houding van de aanwezigen ten opzichte van de door de kerk aanvaarde belijdenisgeschriften aan de orde komt.

- c. Landelijke regeling 'B4 beroepbaarstelling' als volgt te wijzigen:

Art. 6.1.d wijzigen in:

tweede gesprek (max. 1 uur) over de motivatiebrief en het geloof van de kandidaat *en over zijn omgang met het kerkelijk belijden*;

- d. Landelijke regeling 'B8 bijzondere preekbevoegdheid' als volgt te wijzigen

Art. 6.1.d wijzigen in:

tweede gesprek (max. 1 uur) over de motivatiebrief en het geloof van de kandidaat *en over zijn omgang met het kerkelijk belijden*;

Gronden:

1. De Generale Synode van de GKv en de Landelijke Vergadering van de NGK stelden in 2022 gezamenlijk de commissie belijdende kerk in met als opdracht 'om te verkennen (...) hoe de verankering van de kerken aan de leer van de Bijbel opnieuw vorm kan krijgen';
2. ambtsdragers hebben voor het blijven bij het onderricht van Christus en zijn apostelen een bijzondere verantwoordelijkheid (1 Tim. 3:2; 4:11-16; 6:2b,3; Tit. 1:9; liturgische formulieren voor de bevestiging van predikanten en ouderlingen);

3. predikanten ontvangen vanouds als 'herders en leraars' in hun opleiding de voor deze taak benodigde toerusting;
4. de commissie belijdende kerk geeft in haar rapporten aan de synodes van 2023 en 2026 aan dat in de kerkorde het onderwijzen van de gemeente en de verantwoordelijkheid van predikanten op de aangegeven wijze explicieter verwoord kan worden.

Besluiten over de gemeente (artikelen C)

De synode *besluit*:

Besluit 6:

1. In Hoofdstuk C de volgende wijzigingen aan te brengen:

C1 kerkdiensten

- C1.1 Iedere zondag roept de kerkenraad de gemeente samen in openbare kerkdiensten. Met liederen, gebeden, *belijden* en gaven verschijnt ze voor God.
- C1.2 In de kerkdiensten wordt het Woord van God verkondigd *en onderwezen*, en worden de sacramenten van doop en avondmaal bediend.
- C1.3 ... (ongewijzigd)

C4 bediening van de doop

- C4.2 Wie niet als kind is gedoopt, ontvangt de doop nadat hij openbare geloofsbelijdenis heeft gedaan.

C5 openbare geloofsbelijdenis

- C5.1 De kerkenraad bevordert dat elke gedoopte toegroeit naar openbare geloofsbelijdenis. De kerkenraad biedt daartoe kerkelijk onderwijs aan.

C6 viering van het avondmaal

- C6.1 De gemeente viert regelmatig het avondmaal dat door Christus is ingesteld *om het geloof in Hem en het nieuwe leven door zijn Geest te voeden*.

Gronden:

1. De Generale Synode van de GKv en de Landelijke Vergadering van de NGK stelden in 2022 gezamenlijk de commissie belijdende kerk in met als opdracht 'om te verkennen (...) hoe de verankering van de kerken aan de leer van de Bijbel opnieuw vorm kan krijgen'.
2. kenmerkend voor de kerk van Christus is het belijden van haar Heer (Mat. 10:32,33; Rom. 10:9,10; 1 Petr. 3:15) en het blijven bij het christelijk geloof zoals dat ons in de Schriften en door Christus en zijn apostelen is geleerd (Deut. 11:1-9; Ps. 78:1-6; Hand. 2:42; 2 Tim. 3:14-17; Hebr. 10:23; Op. 22:18,19).
3. De commissie belijdende kerk geeft in haar rapporten aan de synodes van 2023 en 2026 aan dat in de kerkorde het onderwijzen van de gemeente en de verantwoordelijkheid van gemeenteleden op de aangegeven wijze explicieter verwoord kan worden.

Besluit instelling nieuwe commissie

De synode *besluit*:

Besluit 7:

een commissie 'levend belijden' (CLB) in te stellen voor een periode van drie jaar en met een budget van maximaal €75.000,- om activiteiten te ontplooiën om het belijden te verlevendigen.

Gronden:

1. De Generale Synode van de GKV en de Landelijke Vergadering van de NGK stelden in 2022 gezamenlijk de commissie belijdende kerk in met als opdracht 'om te verkennen op welke wijze de kerken hun geloof met het oog op deze en de toekomstige tijd kunnen belijden'.
2. De nagestreefde verlevendiging is gebaat bij een zorgvuldige introductie van het getuigenis 'Onze wereld is van God', het vergoten van kennis en inzicht over bestaande belijdenissen, het versterken van het liturgisch bewustzijn en het investeren in materialen voor onderwijs en gesprek. De commissie maakt daarbij gebruik van de proceshandreiking die de commissie belijdende kerk heeft opgenomen als bijlage 4 in haar rapport aan de synode van 2026.
3. Een nieuwe commissie is nodig nu andere organisaties wel ondersteuning willen bieden bij het proces van verlevendigen, maar daarvoor niet zelf de verantwoordelijkheid kunnen dragen.